

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

POHJOISMAIDEN NEUVOSTON
SUOMEN VALTUUSKUNNAN

TOIMINTAKERTOMUS

2022

K 1/2023 vp

POHJOISMAIDEN NEUVOSTON
SUOMEN VALTUUSKUNNAN
TOIMINTAKERTOMUS
2022

HELSINKI 2023
ISSN 1237-0584

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO

Suomen valtuuskunta

Eduskunnalle

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta antaa oheisen kertomuksen neuvoston toiminnasta vuonna 2022. Kertomuksessa selostetaan neuvoston istuntoja ja kokouksia toimintavuoden aikana sekä esitetään katsaus Suomen valtuuskunnan yleiseen toimintaan vuoden aikana.

Helsingissä 1.1.2023

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta

Erkki Tuomioja
puheenjohtaja

Mari Herranen
sihteeri

Sisällys

1 Tiivistelmä	2
2 Valtuuskunnan toiminta Suomen puheenjohtajuuskaudella 2022	3
2.1 Valtuuskunnan kokoukset	3
2.2 Pohjoismaiden neuvoston vuorovaikutus ministerineuvoston kanssa	4
2.3 Suositukset ja poliittiset dialogit.....	5
2.3.1 Kirjalliset ja suulliset kysymykset.....	5
2.3.2 Valtuuskunnan kysymys Pohjoismaiden hallituksille kyberturvallisuudesta	6
2.3.3 Poliittinen dialogi kriisivalmiusyhteistyöstä.....	6
2.3.4 Pohjoismainen budjetti.....	6
3 Kertomusvuoden teemaistunto: Ukrainan sota fokuksessa	7
3.1 Ajankohtaiskeskustelu Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan	7
3.2 Pohjoismainen hyvinvointimalli ja sen tulevaisuus	8
3.3 Yhteistyöministerien kyselytunti	8
3.4 Jäsenaloitteiden käsittely	9
3.5 Uusien jäsen ehdotusten ensimmäinen käsittely.....	9
4 Täysistunto Helsingissä: pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuus	10
4.1 Pohjoismaiden pääministerien ja hallitusten päämiesten huippukokous.....	10
4.2 Istunnon vieraspuhuja – tasavallan presidentti Sauli Niinistö.....	10
4.3 Yhteistyöministerien selonteot	11
4.4 Yhteistyöministerien kyselytunti	11
4.5 Ulkoministerien selonteot ja neuvoston jäsenaloitteet	11
4.6 Puolustusministerien selonteko	12
4.7 Tulevat puheenjohtajuusohjelmat	12
4.8 Aloitteet ja mietinnöt	13
4.9 Kansainvälisten vieraiden puheenvuorot istunnossa	14
4.10 Paneelikeskustelu infrastruktuurista.....	15
4.11 Seminaari istunnon kansainvälisille vieraille	15
5 Valiokuntatyö.....	15
5.1 Puheenjohtajisto	16
5.2 Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa	16
5.3 Hyvinvointi Pohjolassa.....	16

5.4 Kestävä Pohjola	16
5.5 Kasvu ja kehitys Pohjolassa	17
6 Kansalaisten rajaton Pohjola	17
6.1 Vapaa liikkuvuus ja rajaestetyöryhmä	17
6.2 Paneelikeskustelu rajaesteistä teemaistunnon yhteydessä	17
6.3 Valtioneuvoston rajaesteselonteko	18
7 Kansainvälinen Pohjola	18
7.1 Yhteistyö Baltian yleiskokouksen ja Benelux-parlamentin kanssa	18
Baltian yleiskokous Helsingissä 25. huhtikuuta	18
Huippukokous Reykjavikissa 5.–7. syyskuuta	19
Benelux-istunto Brysselissä 25. maaliskuuta	19
7.2 Tapaaminen Valko-Venäjän oppositiojohtaja Tsihanouskajan kanssa 14. joulukuuta	19
7.3 EU-yhteistyö	19
8 Tulevaisuusorientoitunut Pohjola	20
8.1 Pohjolan päivän täysistuntokeskustelu eduskunnassa	20
8.1 Euroopan nuorten parlamentin foorumi	20
8.2 Pohjoiskalotti-konferenssi Bodenissa	21
8.3 Länsi-Pohjolan neuvoston teemakonferenssi Grönlannissa	21
8.4 Demokratiafestivaalit	21
8.5 Elävä Pohjoiskalotti -tulevaisuusfoorumi	22
8.6 Puolustuspoliittinen pyöreän pöydän keskustelu	22
LIITE 1 Suomen valtuuskunta 1.1.–31.12.2022	23
LIITE 2 Pohjoismaiden neuvoston suositukset 2022	27
LIITE 3 Suomen puheenjohtajuusohjelma Pohjoismaiden neuvostossa 2022	34
LIITE 4 Pohjoismaiden neuvoston palkinnot 2022	37

Puolueiden nimilyhenteet:

kesk.	Suomen Keskusta
kok.	Kansallinen Kokoomus
ps.	Perussuomalaiset
r.	Suomen ruotsalainen kansanpuolue
sd.	Suomen Sosialidemokraattinen Puolue
vas.	Vasemmistoliitto
vihr.	Vihreä liitto
HI	Hållbart Initiativ
MSÅ	Moderat Samling på Åland
ÅF	Ålands Framtid
ÅSD	Ålands socialdemokrater
C	Åländsk Center
ObS	Obunden Samling

1 Tiivistelmä

Suomi toimi Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajanaan vuonna 2022. Suomen Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajuusvuotta leimasi vahvasti Venäjän helmikuussa käynnistämä hyökkäyssota Ukrainaan. Muuttuneesta kansainvälisestä tilanteesta huolimatta moni Suomen puheenjohtajuusohjelman teemoista osoittautui ajankohtaiseksi. Puheenjohtajuusohjelmassa korostettiin sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää sekä turvallista ja rajatonta Pohjolaa. Lisäksi valtuuskunta halusi käydä keskustelua pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuudesta. Valtuuskunnan aloitteesta aiheesta käytiin eduskunnassa täysistuntokeskustelu 23. maaliskuuta eli Pohjolan päivänä. Pohjoismaiden neuvosto osallistui myös kesällä järjestettyihin demokratiafestivaaleihin, joissa painotettiin tulevaisuutta. Tämän lisäksi Pohjoismaiden neuvoston jäsenien ja Pohjoismaiden pääministerien huippukokouksen pääteemana oli pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuus.

Suomen puheenjohtajuusvuoden keskeisin teema oli pohjoismainen hyvinvointimalli. Suomen valtuuskunnan esityksestä hyvinvointimalli valittiin teemaistunnon pääteemaksi. Juuri ennen teemaistuntoa alkanut Ukrainan sota nousi kuitenkin teemaistunnon pääaiheeksi. Pohjoismaiden neuvosto tuomitsi voimakkaasti Venäjän hyökkäyssodan kaikissa yhteyksissä vuoden aikana. Venäjän oppositiota ei kuitenkaan haluttu unohtaa, ja sekä Venäjän opposition, Valko-Venäjän opposition, että Ukrainan edustajat osallistuivat syyskuussa Reykjavikissa Baltian yleiskokouksen edustajien kanssa yhteisistuntoon.

Pohjoismaiden neuvoston syysistunto pidettiin Helsingissä 31.10–3.11. Istuntoon osallistui 76 pohjoismaista parlamentaarikkoa sekä yli 30 eri alojen ministeriä kaikista Pohjoismaista ja itsehallintoalueilta. Istuntoviikolla Eduskuntatalossa pidettiin satoja pohjoismaisia kokouksia. Istunnon pääteema oli Pohjolan tulevaisuus. Vieraspuhujana istunnossa oli Suomen tasavallan presidentti Sauli Niinistö. Keskusteluissa korostuivat huoli Euroopan turvallisuustilanteen muutoksesta ja Ukrainan sodan pitkittymisestä, energia- ja kriisi, Pohjoismaiden sisäinen turvallisuus, pohjoismaisen budjetin jakaminen sekä kulttuurirahojen leikkaaminen. Valtaosalla puheenvuoroista oli kuitenkin yhteinen nimittäjä: yhteistä pohjoismaista rintamaa tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan. Istunnon ensimmäisenä päivänä Musiikkitalolla järjestettiin Pohjoismaiden neuvoston palkintojenjakotilaisuus, joka televisioitiin.

Turvallinen Pohjola oli yksi puheenjohtajuuskauden keskeisistä teemoista. Puheenjohtajuusohjelmassaan valtuuskunta peräänkuulutti Pohjolalle yhteistä kyberturvallisuusstrategiaa. Valtuuskunta jätti aiheesta kirjallisen kysymyksen Pohjoismaiden hallituksille. Pohjoismaiden ja EU:n kyberturvallisuusyhteistyötä käsiteltiin myös Pohjoismaiden neuvoston ja EU-valiokuntien yhteiskokouksessa marraskuussa. Huoltovarmuuteen ja yhteiskuntaturvallisuuteen liittyvä pohjoismainen yhteistyö oli eri kokousten aiheena läpi vuoden. Tähän liittyen järjestettiin muun muassa maaliskuun teemaistunnossa kyselytunti selvitysmies Jan-Erik Enestamin siviilivalmiutta koskevan raportin implementoinnista.

Pohjoismaiden neuvoston kansainvälisen strategian päivitystyö aloitettiin Suomen puheenjohtajuuskaudella. Strategiaa käsittelevä työryhmä päätti keväällä, että nopeasti muuttuvan kansainvälisen tilanteen takia strategia hyväksytään vuoden 2023 teemaistunnossa Islannissa.

Suomen puheenjohtajuusvuonna juhlittiin Pohjoismaiden neuvoston 70. juhlavuotta. Helsingin sopimus täytti Suomen puheenjohtajuusvuonna 60 vuotta ja Ahvenanmaan itsehallinto 100 vuotta.

2 Valtuuskunnan toiminta Suomen puheenjohtajuuskaudella 2022

Suomen puheenjohtajuuskaudella Pohjoismaiden neuvoston presidentti, edustaja Erkki Tuomioja ja Pohjoismaiden neuvoston varapresidenttiedustaja Lulu Ranne johtivat koko Pohjoismaiden neuvoston työtä. Siihen kuuluivat puheenjohtajisto, istuntovalmistelut, kv-strategiatyöryhmä, budjettityöryhmä ja tulevaisuustyöryhmä.

Valtuuskunta kokoontui kertomusvuoden aikana kahdeksan kertaa. Jokaisessa kokouksessa oli kuultavana eri ministeri. Kaikissa valtuuskunnan kokouksissa käsiteltiin systemaattisesti myös pohjoismaisia rajaesteitä. Kokouksissa alustajana toimi rajaesteneuvoston jäsen Kimmo Sasi. Työvaliokunta kokoontui kertomusvuonna kuusi kertaa. Kokousten aiheina olivat ennen kaikkea puheenjohtajuusohjelman seuranta ja kannanotot pikaisia päätöksiä vaativiin aiheisiin.

2.1 Valtuuskunnan kokoukset

Valtuuskunnan kokouksessa helmikuussa oli kuultavana Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen. Hän antoi valtuuskunnalle selonteon hallituksen EU-politiikan työtaavoista. Ministeri alleviivasi Suomen hakevan EU-vaikuttamisessa kumppanit kulloisenkin asian mukaan, mutta monessa asiassa Pohjoismaat ovat luonteva viiteri, koska niillä on samankaltainen yhteiskuntarakenteen ja yhteinen arvopohja. Pohjoismaissa keskiössä ovat oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen sekä yhteiset näkemykset sisämarkkinoiden kehittämiseen ja ilmastokysymyksiin.

Valtuuskunnan kokouksessa maaliskuussa oli kuultavana sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen. Ministeri kertoi, että Venäjän hyökkäys Ukrainaan on ollut esillä EU:n kokouksissa ja se on myös Pohjoismaiden ministerien asialistalla. Sosiaalipuolella tämä näkyy siten, että turvallisuudesta ja huoltovarmuudesta sekä pakolaisten tilanteesta keskustellaan aikaisempaa enemmän. Alustuksessaan ministeri huomioi, että pohjoismaisen hyvinvointimallin ylläpito vaatii kaikkien toimijoiden ymmärrystä siitä, mitä se tarkoittaa. Työllisyys on mallin tulevaisuuden kannalta keskeinen kysymys. Ministeri peräänkuulutti mielenterveyttä koskevan yhteistyön lisäämistä pohjoismaisella tasolla sekä EU:lle mielenterveysstrategiaa. Ministerin mukaan valtuuskunta voisi kriittisesti arvioida sitä, miten hyvinvointimalli sopii yhteen ekologisten kysymysten kanssa. Ministerin alustusta seuranneessa keskustelussa valtuuskunnan jäsenet peräänkuuluttivat tilastoja mielenterveystilanteesta eri Pohjoismaissa sekä muun muassa lukuja siitä, kuinka monta hoitajaa on muuttanut Suomesta Ruotsiin ja Norjaan.

Toukokuussa valtuuskunnan vieraana oli sisäministeri Krista Mikkonen. Valtuuskunta oli toimittanut ministerille etukäteen kysymyksiä sisäasiainhallinnon kysymyksistä pohjoismaisessa yhteistyössä, erityisesti siviilivalmiudesta, kokonaisturvallisuudesta ja poliisiyhteistyöstä, ukrainalaisten pakolaisten vastaanottamisesta ja pohjoismaisten rajaesteiden poistamisesta sisäasioiden hallinnonalalla. Ministeri totesi alustuksessaan, että pohjoismaisen yhteistyö muodostaa merkittävän viitekehiksen myös sisäasioiden hallinnonalalla. Yhteistyö on tiivistä, ja sitä kehitetään edelleen. Pohjoismaiden sisäministerit tekevät yhteistyötä pohjoismaisen siviilivalmiuden, varautumisen ja pelastustoimen monitasoisessa työryhmässä (nk. Haga-yhteistyö). Lisäksi pohjoismaista yhteistyötä tehdään ministeri- ja virkamiestasolla maahanmuutto-, turva- ja kansalaisuusasioissa. Se tapahtuu sisäministeriöiden alaisuudessa.

Kesäkuussa valtuuskunnan kuultavana oli ulkoministeri Pekka Haavisto. Hän antoi selvityksen ulkoministeriön hallinnonalan asioista, joilla on pohjoismaisen oluttavuus. Ulkoministeriö oli toimittanut etukäteen kirjallisen selvityksen, jonka pohjalta keskustelu käytiin. Keskustelussa nousivat esiin pohjoismaisen brändi ja sen eri oluttavuudet. Chilessä uusi hallitus on hyvin kiinnostunut pohjoismaisesta mallista. Pohjoismaiden neuvosto uudistaa kansainvälistä strategiaa, ja tässä yhteydessä keskustelua käytiin siitä, mitkä osat alueet ja maat voisivat olla keskeisiä Pohjoismaiden kannalta. Ministeri mainitsi muun muassa Länsi-Balkanin kehityksen, sekä Afrikan alueen. Keskustelussa sivuttiin myös lähetystöverkkojen kehittämistä yhteis-pohjoismaisesti. Tärkeänä yksittäisenä kysymyksenä puhuttiin ihmisoikeuksien puolustajista, joiden turvallisuus esimerkiksi Afganistanissa halutaan taata.

Syyskuussa kuultavana oli valtiovarainministeri Annika Saarikko. Ministeri kävi valtuuskunnan kanssa vuoropuhelua verotukseen liittyvästä yhteistyöstä sekä pohjoismaisen hyvinvointimallin säilyttämisestä. Pandemia, Ukrainan sota sekä Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyden realisoituminen vaikuttavat ja tulevat ministerin mielestä entisestään nostamaan pohjoismaisen yhteistyön arvoa. Ministeri nosti esiin myös pohjoismaisen hyvinvointimallin säilyttämisen avainasioita, joita ovat muun muassa tasa-arvoinen koulutus ja yhdenvertaisuus, riittävä työikäinen väestö sekä yrittäjyys. Saarikko totesi, että pohjoisimpien alueiden yhteistyön tiivistäminen erityisesti matkailun, luonnonvarojen hyödyntämisen ja uusiutuvan energian saralla on niin ikään erityisen ajankohtainen yhteistyöteema. Ministeri puhui hyvinvointimallin tulevaisuudesta ja pankkitilien avaamiseen liittyvistä rajaesteistä, minkä jälkeen käytiin vilkas keskustelu.

Valtuuskunnan kuultavana lokakuussa oli työministeri Tuula Haatainen. Ministeri kertoi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pohjoismaisesta yhteistyöstä. Työllisyysalan yhteistyötä on tehty pitkään, ja se toimii hyvin: pohjoismaiset työmarkkinajärjestelmät ovat uniikkeja, ja niissä on paljon yhtäläisyyksiä. Työministerin salkussa pohjoismaiset hankkeet liittyvät muun muassa kotoutumiseen, työvoimapalveluiden kehittämiseen, työelämään pääsyn sujuvoittamiseen sekä naisten osallistumiseen työelämään. Myös maahanmuuttajanaisten työllistyminen on ollut tärkeä asia. EU-asioista Haatainen kertoi, että minimipalkkadiirektiivi hyväksyttiin lokakuun alussa ja sen valmistelun osalta on tehty tiivistä yhteistyötä Tanskan ja Ruotsin kanssa. Huoltovarmuusyhteistyötä tulee tiivistää ja syventää jatkossa, erityisesti tiedonkulun osalta. Ministeri kertoi lisäksi, että Ulkopoliittinen instituutti on tehnyt selvityksen pohjoismaisesta huoltovarmuusyhteistyöstä ja Suomessa on valmistunut juuri ensimmäinen huoltovarmuusselonteko.

Marraskuun kokouksessa kuultavana olivat pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist sekä selvitysmies Jan-Erik Enestam. Ministeri Blomqvist kertoi valtioneuvoston rajaesteselonteosta. Vapaa liikkuvuus on keskeistä integraatiossa, ja se on tärkeää sekä yksilön että kansantalouden kannalta. Suomessa työ rajaesteiden poistamiseksi pohjoismaisella tasolla on sujuvaa ja sitä pidetään tärkeänä. Keskeisenä toimijana on ministerineuvoston rahoittama Info Pohjola -palvelu, jolla on suora kosketus konkreettisiin esteisiin. Pohjoismainen rajaestetyön malli on herättänyt kansainvälistä kiinnostusta. Lisäksi kotimaassa lainvalmisteluvaiheessa on pyritty kiinnittämään huomiota siihen, ettei uusia rajaesteitä synny. Ministeri Blomqvist selvitti myös liikenneministerineuvoston kehittämistä ja perustamista. Liikennepuolella on tehty yhteistyötä koko ajan, mutta virallinen rakenne lakkautettiin noin 20 vuotta sitten. Tällä hetkellä epäviralliset liikenneministerikokoukset ovat käytäntönä, esimerkiksi marraskuussa järjestettiin kaksi kokousta. Suomen hallituksen näkökulmasta epävirallinen yhteistyömalli on toimiva. Ministerin esittelyn jälkeen keskusteltiin koulutuksen rajaesteistä, ammattipätevyyskysien tunnustamisesta rajojen yli ja näiden yhteydestä työvoimapulaan tietyillä ammattialoilla.

Jan-Erik Enestam kertoi Hanaholmen-aloitteesta, joka on Suomen ja Ruotsin välinen siviilikriisivalmiusohjelma. Esimerkkeinä kriiseistä Enestam mainitsi metsäpalot tai hallitsemattoman maahanmuuton. Hanaholmen-aloite perustuu kahteen pilariin: koulutukseen ja korkean tason foorumiin. Tavoitteena on lisätä yhteydenpitoa asianosaisten viranomaisten välillä ja madaltaa kynnystä ottaa yhteyttä tositilanteessa. Esiityksen jälkeen käytiin lyhyt keskustelu, jossa nousi esiin aloitteen laajentaminen muihin Pohjoismaihin.

2.2 Pohjoismaiden neuvoston vuorovaikutus ministerineuvoston kanssa

Pohjoismaiden neuvosto ohjaa Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden hallitusten pohjoismaista yhteistyötä ja politiikkaa. Pohjoismaiden neuvoston jäsenten ensisijaiset työvälineet ovat ministerineuvostolle tai Pohjoismaiden hallituksille kohdistetut suositukset sekä kirjalliset ja suulliset kysymykset. Lisäksi ministerit osallistuvat neuvoston sysistuntoon, jossa käydään suoraa dialogia Pohjoismaiden neuvoston jäsenten ja ministereiden välillä. Kertomusvuonna keskusteluissa ja selonteoissa painottuivat Pohjoismaiden tulevaisuus Euroopan sodan varjossa, Ukrainan sota, energiakysymykset, kielikysymykset sekä siviilivalmiusyhteistyö.

2.3 Suositukset ja poliittiset dialogit

Suosituksat ja esitykset ovat Pohjoismaiden neuvoston hyväksymiä toimenpidekehutuksia, jotka on kohdistettu tiettyjen alojen ministerineuvostoille tai yhden tai useamman Pohjoismaan hallitukselle. Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston välillä on vuodesta 2016 lähtien voitu käydä poliittista dialogia. Siinä on kyse vuoropuhelusta, jota käydään vastuuministerien ja neuvoston jäsenten välillä, jos suosituksista on erimielisyyttä ja jos ministerineuvoston tai hallitusten antama vastaus suositukseseen ei ole neuvoston mukaan ollut tyydyttävä. Poliittisen dialogin tavoitteena on varmistaa, että käsitellyssä olevat suositukset ovat ajankohtaisia.

2.3.1 Kirjalliset ja suulliset kysymykset

Pohjoismaiden neuvoston jäsenillä on oikeus esittää kysymyksiä hallituksille tai Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Neuvoston jäsenet voivat esittää kysymyksiä myös yhdessä neuvoston valiokuntien tai puolue ryhmien muiden jäsenten kanssa. Kysymyksen aiheena voi olla joko yleisesti pohjoismainen yhteistyö tai täsmällisemmin jokin kertomus tai ilmoitus, josta kysymyksen esittäjä haluaa lisätietoa. Kysymyksiä ei voi esittää pelkästään jonkin Pohjoismaan sisäpolitiikkaan liittyvistä asioista. Kysymyksessä tulee lyhyesti perustella, miksi kysymys on tarpeen esittää. Kirjalliseen kysymykseen on annettava vastaus kuuden viikon kuluessa kysymyksen esittämisestä, ja ministerin on allekirjoitettava se. Täysistunnon kyselytunnilla neuvoston jäsenet voivat esittää suullisia kysymyksiä suoraan minkä tahansa maan tai itsehallintoalueen asianomaiselle ministerille. Kertomusvuonna Suomen valtuuskunnan jäsenet olivat allekirjoittajina yhteensä viidessä kirjallisessa kysymyksessä.

Kestävä Pohjola -valiokunta esitti Pohjoismaiden ministerineuvostolle kirjallisen kysymyksen lasikuidun uusiokäytöstä Pohjolassa (E 4/2022). Kestävä Pohjola -valiokunta on aiemmin käsitellyt ministerineuvostolta saamansa vastauksen kysymykseen lasikuidun uusiokäytöstä Pohjolassa (E 9/2021) ja pitänyt saamiaan vastauksia riittämättöminä. Tämän perusteella valiokunta tiedusteli, aikooko Pohjoismaiden ministerineuvosto sisällyttää komposiitista valmistettujen tuulivoimaloiden roottorinlapojen uusiokäytön erityisenä työalana ministerineuvoston työryhmiin. Valiokunta tiedusteli myös, aikooko ministerineuvosto kutsua suuret lasikuidun tuottajat, keskeiset tutkimuslaitokset ja lasikuitua kierrättävät yritykset mukaan ongelman käsittelyyn kehittämään ja edistämään lasikuitutuotteiden uusiokäyttöä. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsenistä kysymyksen allekirjoittivat edustaja Saara-Sofia Sirén sekä Ahvenanmaan maakuntapäivien jäsen Simon Holmström.

Kestävä Pohjola -valiokunta esitti Pohjoismaiden hallituksille kirjallisen kysymyksen ihmisoikeuksista, yritysvastuusta ja luonnonvaroista (E 5/2022). Valiokunta pyysi vastaamaan, tukevatko Pohjoismaiden hallitukset YK:n oikeudellisesti sitovaa ihmisoikeuksia koskevaa yritysvastuusopimusta. Lisäksi valiokunta tiedusteli, osallistuvatko Pohjoismaiden hallitukset aktiivisesti neuvotteluprosessiin ja minkälaiset ovat hallitusten odotukset neuvotteluprosessin lopputuloksen suhteen. Lisäksi valiokunta halusi tietää, riittävätkö nykyiset kansalliset säännöt varmistamaan ihmisoikeuksien ja luonnonvarojen omistusoikeuden huomioiden Pohjoismaiden ulkopuolella tapahtuvissa valtiollisissa investoinneissa. Kysymyksen allekirjoitti Suomen valtuuskunnasta Ahvenanmaan maakuntapäivien jäsen Simon Holmström.

Valtuuskunnan jäsen, edustaja Mikko Kinnunen esitti yhdessä Norjan valtuuskunnan jäsenen Katherine Klevelandin kanssa kirjallisen kysymyksen Pohjoismaiden ministerineuvostolle pohjoismaisen kulttuuritoiminnan tuen asteittaisesta lakkauttamisesta (E 8/2022). He pyysivät selvitystä, saako Pohjoismaiden neuvosto katsauksen kulttuuri- ja koulutusalaan kohdistuvien erilaisten säästöjen vaikutuksista ennen päätöksentekoa vuoden 2023 budjetista. Lisäksi he pyysivät tietoa, mitkä Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittamat toiminnot loppuvat täysin kuluvan nelivuotiskauden jälkeen.

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta esitti Pohjoismaiden hallituksille kirjallisen kysymyksen pohjoismaisesta kyberturvallisuusyhteistyöstä (E 9/2022). Valtuuskunta tiedusteli, millä sektoreilla ja missä muodossa Pohjoismaat tekevät kyberturvallisuusyhteistyötä. Valtuuskunta pyysi myös vastaamaan, mitä konkreettista rajat ylittävää viranomaisyhteistyötä aiotaan tulevaisuudessa tehdä Pohjoismaiden välillä.

Keskiryhmä esitti Pohjoismaiden hallituksille kirjallisen kysymyksen yhteisistä panostuksista pohjoismaiseen ruokaturvallisuuteen kriisiaikoina (E 11/2022). Keskiryhmä pyysi vastaamaan, mitä lyhyellä aikavälillä voidaan Pohjoismaissa tehdä maatalousalan helpottamiseksi. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta kysymyksen allekirjoittivat edustajat Anders Adlercreutz, Outi Alanko-Kahiluoto, Eva Biaudet, Jouni Ovaska ja Mikko Kinnunen sekä Ahvenanmaan maakuntapäivien jäsenet Anders Eriksson ja Simon Holmström.

2.3.2 Valtuuskunnan kysymys Pohjoismaiden hallituksille kyberturvallisuudesta

Turvallinen Pohjola oli yksi puheenjohtajuuskauden keskeisistä teemoista. Puheenjohtajuusohjelmassaan valtuuskunta peräänkuulutti Pohjolalle yhteistä kyberturvallisuusstrategiaa. Valtuuskunta jätti aiheesta kirjallisen kysymyksen Pohjoismaiden hallituksille. Kysymyksessä todettiin, että kyberturvallisuuteen liittyvät asiat ovat nyt ajankohtaisempia kuin koskaan. Ukrainassa käynnissä oleva sota vaikuttaa monin eri tavoin suoraan myös Pohjolaan. Kyberhyökkäykset voivat vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja ja lievemmissäkin tapauksissa monin tavoin hankaloittaa yhteiskunnallisia toimintoja ja ihmisten arkea. Kyberuhkiin liittyy myös informaatiovaikuttaminen ja sen muodostama todellinen vaara demokraattisiin prosesseihin ja vaaleihin puuttumiseen ulkoa käsin.

Kysymyksessä todettiin, että yhteinen varautuminen on ollut useita vuosia pohjoismaisen yhteistyön agendalla. Pohjoismaiden neuvosto peräänkuuluttaa kokonaisturvallisuusstrategiassaan (2019) toimia pohjoismaisen kyberturvallisuusyhteistyön edistämiseksi, mukaan lukien tiedon jakaminen sekä kyberpuolustusyhteistyön lisääminen Pohjoismaiden ja Baltian maiden välillä. Pohjoismaiden neuvosto katsoo, että kyberturvallisuus on kiinteä osa yhteiskuntaturvallisuutta. Kyberpuolustusta voidaan hyvin kehittää Nordefcon puitteissa, ja sen lisäksi yhteisen tilannetietoisuuden jakaminen olisi hyödyllistä pohjoismaisella tasolla, todetaan Björn Bjarnasonin raportissa pohjoismaisesta yhteistyöstä ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla (2020).

Norjan oikeusministerin koordinoimassa hallitusten vastauksessa todettiin, että Pohjoismaat tekevät paljon yhteistyötä kyberturvallisuusasioissa. Yhteistyö on pragmaattista, ja on tärkeää, ettei tehdä päällekkäistä yhteistyötä. Kyberturvallisuusyhteistyötä käsiteltiin myös Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston ja EU-valiokuntien yhteiskokouksessa marraskuussa.

2.3.3 Poliittinen dialogi kriisivalmiusyhteistyöstä

Helsingin täysistunnossa Norjan yhteistyöministeri Anne Beathe Tvinnereim esitteli yhteistyöministerien selonteon pohjoismaisesta kriisivalmiusyhteistyöstä, minkä jälkeen Pohjoismaiden neuvosto kävi aiheesta poliittisen dialogin Islannin oikeusministerin kanssa. Pohjoismaiden neuvoston jäsenet viittasivat puheissaan Enestam-raporttiin ja toivoivat muun muassa yhteistä pohjoismaista tilannekuvaa.

2.3.4 Pohjoismainen budjetti

Pohjoismaisesta budjetista rahoitetaan yhteistyö, jota tehdään Pohjoismaiden neuvostossa, Pohjoismaiden ministerineuvostossa ja budjettivaroin rahoitettavissa pohjoismaisissa laitoksissa. Budjetin maakohtaiset maksuosuudet määräytyvät erityisen jakoperusteen mukaan. Pohjoismaiden neuvoston budjetti 2022 oli runsaat 38 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 5 miljoonaa euroa) ja ministerineuvoston budjetti noin 987,5 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 132 miljoonaa euroa). Yli kolmasosa Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetista käytetään pohjoismaisten laitosten rahoittamiseen.

Pohjoismaiden neuvostossa budjettityö on puheenjohtajiston vastuulla. Neuvoston presidentti johtaa budjettityötä ja vastaa neuvotteluista ministerineuvoston kanssa. Neuvotteluja tulevan vuoden budjetista käydään neuvoston ja ministerineuvoston välillä koko kalenterivuoden ajan. Ministerineuvosto aloittaa neuvottelun uudesta budjettiraamasta (2024–2028) Norjan puheenjohtajuusvuonna 2023. Pohjoismaiden neuvostolle on luvattu keskeisempi rooli tulevaisuuden neuvotteluissa.

Helsingin täysistunnossa Islannin yhteistyöministeri Guðmundur Ingi Guðbrandsson esitteli ministerineuvoston budjetin vuodelle 2023, jonka suuruus on runsaat miljardi Tanskan kruunua (noin 139 miljoonaa euroa). Hän korosti paremman dialogin tarvetta Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston välillä. Norjan valtuuskunnan edustaja Helge Orten toivoi parempaa budjettiprosessia, jossa kulttuuri- ja opetuspanostukset huomioidaan jatkossa paremmin. Suomen valtuuskunnan edustaja Jouni Ovaska toivoi, että budjetista varataan osuus myös Helsingin sopimuksen läpikäyntiin.

3 Kertomusvuoden teemaistunto: Ukrainan sota fokuksessa

Neuvoston parlamentaarikot kokoontuvat kahteen vuotuisen istuntoon: varsinaiseen istuntoon syksyllä ja kevään teemaistuntoon. Näissä istunnoissa päätetään niistä asioista, joihin Pohjoismaiden neuvosto haluaa Pohjoismaiden hallitusten ja Pohjoismaiden ministerineuvoston löytävän ratkaisuja. Syksyisin pidettävässä varsinaisessa istunnossa valitaan myös neuvoston presidentti, varapresidentti ja puheenjohtajiston jäsenet seuraavaksi kalenterivuodeksi. Kertomusvuonna neuvoston presidenttinä toimi kansanedustaja Erkki Tuomioja ja varapresidenttinä kansanedustaja Lulu Ranne. Presidenttiys kiertää maiden välillä, ja varsinainen istunto pidetään maassa, jolla presidenttiys kulloinkin on. Kertomusvuoden istuntoviikko pidettiin Helsingissä. Vuotuinen kevään teemaistunto pidettiin Ruotsin Malmössä.

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto ja kaikki neuvoston neljä valiokuntaa kokoontuivat neuvoston vuotuisen teemaistuntoon Malmöön 21.–22. maaliskuuta. Keskeisinä aiheina olivat Venäjän hyökkäys Ukrainaan sekä pohjoismaainen siviilivalmiusyhteistyö. Suomesta teemaistuntoon osallistuivat ulkoministeri Pekka Haavisto ja sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen. Teemaistunnon yhteydessä järjestettiin kyselytunti, jonka aiheena oli pohjoismaainen siviilivalmiusyhteistyö ja Jan-Erik Enestamin raportti pohjoismaisesta siviilivalmiusyhteistyöstä. Pohjoismaiden hyvinvointimalli ja sen tulevaisuus olivat myös esillä Malmössä. Täysistuntokeskusteluun osallistuivat neuvoston jäsenet ja pohjoismaisia sosiaali- ja terveysministeriä. Tavoitteena oli tarkastella pohjoismaisen hyvinvointimallin tulevaisuutta suhteessa pandemiaan, talouden, ympäristön ja hyvinvoinnin näkökulmasta. Pohjoismaainen hyvinvointimalli on Suomen puheenjohtajuusohjelman keskeisin teema.

3.1 Ajankohtaiskeskustelu Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan

Teemaistunnon pääaiheeksi nousi Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan helmikuussa. Istuntoon oli kutsuttu Ukrainan Tanskan suurlähettiläs Mykhailo Vydoinyk, joka piti istunnon ensimmäisen puheenvuoron. Vydoinyk korosti, että Venäjän hyökkäys kohdistuu koko Eurooppaa vastaan eikä se ole vain sotilaallinen hyökkäys. Ukraina on tiennyt pitkään uhasta. Vallitsevassa tilanteessa kaikki tuki on tarpeen, ja Vydoinyk kiitti Pohjoismaita, jotka ovat tukeneet Ukrainaa taloudellisesti ja aseavun myötä. Vydoinyk kertoi, että näyttää siltä, että odotettavissa on pitkä ja uuvuttava sota. Hänen mukaansa taloudelliset pakotteet ovat tarpeellisia. Vydonik lopetti puheenvuoronsa toteamalla, että tärkein tehtävä on pysäyttää sota ja se pitää saavuttaa yhdessä.

Suomen ulkoministeri Pekka Haavisto osallistui keskusteluun. Hän tuomitsi kovin sanoin Venäjän hyökkäyksen, jonka myös koko kansainvälinen yhteisö tuomitsee. Haavisto oli huolissaan humanitaarisen kriisin pahenemisesta. Tähän mennessä yli kolme miljoonaa ukrainalaista on paennut kotimaastaan ja miljoonat ihmiset ovat menettäneet kotinsa. Haavisto kiitteli Yhdysvaltoja ja Euroopan unionia, jotka ovat asettaneet voimakkaita ja nopeita talouspakotteita. Turvallisuusympäristö on muuttunut peruuttamattomasti, ja tästä syystä Suomessakin tehdään selonteko, joka liittyy osaltaan myös Natoon. Norjan yhteistyöministeri Anne Beathe Tvinneim muistutti puheenvuorossaan, että sota on Venäjän presidentti Putinin hyökkäys, ei Venäjän kansan. Tvinneim muistutti myös pakolaistilanteen akuutista pahenemisesta, joka on pahin Euroopassa sitten toisen maailmansodan. Tvinneim peräänkuulutti Pohjoismaiden solidaarisuutta ja halusi, että Pohjoismaat auttavat ukrainalaisia sotapakolaisia.

Alkupuheenvuorojen jälkeen käytiin vilkas keskustelu, ja muun muassa Baltian yleiskokouksen presidentti Jānis Vucāns toivoi EU:ssa olevien Pohjoismaiden tukevan avoimesti Ukrainan EU-jäsenyyshakemuksen virallistamista. Monissa pohjoismaisten parlamentaarikoiden puheenvuoroissa toistui tilanteen järjettömyys ja solidaarisuus Ukrainan kansaa kohtaan. Esiin nousi muun muassa lasten asema, ja yksi edustaja kertoi, että sodan keskellä on jumissa vielä kuusi miljoonaa lasta. Myös yli sukupolvien jatkuva sotatrauma puhutti, samoin kuin Pohjoismaiden oma sotilaallinen ja siviilikriisivarautuminen, mikäli sota jatkuu pitkään. Arktisen alueen tulevaisuus huoletti monia, samoin kriittinen infrastruktuuri sekä energiariippuvuus. Moni edustaja toivoi myös, että Pohjoismaista lähetetään enemmän aseita Ukrainaan. Edustajat pohtivat myös, että Venäjän Krimin alueen valtauksen vuonna 2014 olisi pitänyt olla vahvempi herätys ja se olisi vaatinut voimakkaampia toimia jo tuolloin.

3.2 Pohjoismainen hyvinvointimalli ja sen tulevaisuus

Ajankohtaiskeskustelu pohjoismaisten yhteistyö-, sosiaali- ja terveysministerien kanssa käytiin pohjoismaisen hyvinvointimallin tilasta ja tulevaisuudesta. Norjan pohjoismaisen yhteistyön ministeri Tvinnereim aloitti puheensa kiittämällä Pohjoismaiden neuvostoa, joka oli tehnyt aloitteen keskustella pohjoismaisen hyvinvointimallin tulevaisuudesta. Hän myös huomautti, että on vaikeaa olla kytkemättä keskustelua Ukrainan tilanteeseen. Venäjän hyökkäys vaikuttaa myös pohjoismaiseen hyvinvointimalliin. Yksi ajankohtainen esimerkki tästä on ukrainalaispakolaisten auttaminen. Tulevina vuosina Pohjoismaat ovat sekä uusien että vanhojen haasteiden edessä. Haasteisiin lukeutuvat työikäisten määrän väheneminen, vihreä siirtymä sekä hyvinvointimallin rahoitus. Työllisyys ja sen edistäminen ovat avainasemassa. Ministeri alleviivasi, ettemme voi pitää selviönä, että hyvinvointimalli selviää tulevista haasteista. Siksi on panostettava luottamukseen ja yhdenvertaisuuteen, sillä ne ovat pohjoismaisen yhteistyön ja hyvinvointimallin peruskiviä.

Suomen sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen piti keskustelun toisen puheenvuoron. Hän totesi, että on uusia kehityskulkuja, kuten väestön ikääntyminen sekä ilmastonmuutos, jotka haastavat pohjoismaisen hyvinvointimallin toimintaedellytyksiä. Edessämme on ministerin mukaan isoja ratkaisemattomia kysymyksiä, kuten maahanmuutto, köyhyys ja yhteiskuntien moninaisuus. Hänen mukaansa on pohdittava, miten ylläpidämme mallia, jossa hyvinvointi ei perustu materiaaliseen kulutukseen. Ministeri alleviivasi erityisesti mielenterveyden merkitystä osana hyvinvointimallia. Mielenterveyteen liittyy inhimillisen ulottuvuuden lisäksi taloudellinen ulottuvuus. Ministeri peräänkuulutti mielenterveyttä koskevan yhteistyön lisäämistä pohjoismaisella tasolla.

Keskustelussa parlamentaarikot painottivat hyvinvointimallin merkitystä Pohjoismaille. Parlamentaarikot olivat yksimielisiä siitä, että malli on osoittanut arvonsa, mutta on myös selvää, että olemme suurien haasteiden edessä. Moni parlamentaarikko peräänkuulutti pohjoismaisten arvojen edistämistä. Demokratia, oikeusvaltio, yhdenvertaisuus ja ihmisoikeudet nähtiin hyvinvointimallille olennaisina. Keskustelussa peräänkuulutettiin myös pohjoismaista yhteistyötä ilmastonmuutoksen vastaisessa työssä, lisää yhteistyötä yksityisen ja julkisen puolen välillä, lisää huomiota ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sekä nuorten ottamista mukaan yhteistyöhön. Parlamentaarikot keskustelivat myös mielipiteitä jakavasta maahanmuutosta. Baltian yleiskokouksen puheenjohtaja Jānis Vucāns piti puheenvuoron, jossa hän kertoi, että yleiskokouksen hyvinvointivaliokunta on tehnyt kannanoton, jossa todetaan, että Euroopalla pitäisi olla yhdenmukainen Euroopan laajuinen sosiaalijärjestelmä ukrainalaisten vastaanottamiseksi.

3.3 Yhteistyöministerien kyselytunti

Yhteistyöministerien kyselytunnin pääteemana oli, miten Enestamin raporttia siviilikriisivalmiudesta ja Pohjoismaiden neuvoston yhteiskuntaturvallisuusstrategiaa seurataan Pohjoismaissa. Kyselytunnilla vastaamassa oli ministerineuvoston edustajana Norjan pohjoismaisen yhteistyön ministeri. Selvitysmies Jan-Erik Enestam kertoi pohjoismaisten pääministereiden marraskuussa 2021 hyväksymästä julkilausumasta, joka koski huoltovarmuus- ja varautumisyhteistyön tiivistämistä. Kyseinen julkilausuma on tärkeä jatko-työlle ja osoittaa, että hallitukset pitävät yhteistyötä tärkeänä. Yhteistyötä jo olemassa olevien rakenteiden puitteissa (sekä Haga- että Svalbard-yhteistyö terveysalalla) tulee vahvistaa entisestään. Ministerit

vastaavat yhteistyön koordinoinnista. Helmikuussa perustettiin myös kontaktiryhmä, jota johtaa Norja ja joka vastaa yhteistyön vahvistamiseen tähtäävien ehdotusten soveltamisesta. Enestamin mielestä tarvitaan selkeitä kommunikointimekanismeja silloin, kun kriisit syntyvät. Rokotetuotannon käynnistäminen on myös yksi tärkeä asia. Veroalan selvitys on puolestaan rajaesteneuvoston työn alla, ja huoltovarmuusselvitys on tilattu Ulkopoliittiselta instituutilta Suomesta.

Enestam kertoi puheenvuorossaan myös siitä, miten Pohjoismaiden tulisi noudattaa hänen raporttinsa suosituksia siviilivalmiuksien vahvistamiseksi. Strategisena lähtökohtana oli varautuminen tuleviin siviilikriiseihin. Suositukset ovat nyt ajankohtaisempia kuin koskaan, ja muun muassa riippuvuutta Venäjältä tuotavasta energiasta tulee vähentää. Ukraina on Euroopan vilja-aitta, mutta tällä hetkellä se ei pysty tuottamaan viljaa. Keskusteluissa nousi esille myös kysymys 60 vuotta täyttävän Helsingin sopimuksen päivittämisestä: vastaako se enää nykyaikaa, ja pitäisikö siitä tehdä sitovampii?

3.4 Jäsenaloitteiden käsittely

Pohjoismaiden neuvosto hyväksyi yksimielisesti puheenjohtajiston ehdotuksen Pohjoismaiden siviilivalmiusyhteistyöstä (A 1898/presidiet). Ehdotus perustuu Enestamin raportin ehdotuksiin. Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -osuudessa oli kaksi jäsenaloitetta: jäsenehdotus pohjoismaisesta kulttuuri- ja opetuskaanonista sekä mietintö, joka koskee jäsenehdotusta valkovenäläisille opiskelijoille suunnatusta opiskelijavaihto-ohjelmasta (A 1878/presidiet). Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Erkki Tuomioja esitelti asian ja totesi, että nykytilanteen vuoksi asiassa otetaan aikalisä.

3.5 Uusien jäsenehdotusten ensimmäinen käsittely

Teemaistunnossa esiteltiin seuraavat uudet jäsenaloitteet, joista käytiin lähetekeskustelu ja jotka lähetettiin valiokuntaan: jäsenehdotus pitkittynyttä koronatautia koskevasta pohjoismaisesta yhteistyöstä (A 1910/UVN), jäsenehdotus Pohjoismaiden neuvoston strategiasta (A 1904/presidiet), jäsenehdotus vasta Pohjolasta, jolla on yhteispohjoismainen energiapoliittinen linja (A 1913/UVU), jäsenehdotus pysyvästi köyhyysrajan alapuolella elävien lasten määrän vähentämisestä (A 1907/UVN) sekä jäsenehdotus pohjoismaisesta yhteistyöstä haitallisten vieraslajien torjumiseksi (A1912/UHN).

Pohjoismaiden neuvosto hyväksyi yksimielisesti mietinnön hyvinvointivaliokunnan tekemästä valiokuntaehdotuksesta liittyen verkkohäirintään ja -uhkailuun. Keskustelussa alleviivattiin naisten ja etnisen väestön asemaa verkossa. Pohjoismaiden neuvosto hyväksyi mietinnön ministerineuvoston kotouttamista koskevasta yhteistyöohjelmasta, johon Vapaa Pohjola -ryhmä jätti varauksen.

Teemaistunto käsitteli fossiilista polttoaineista luopumisen määräaika. Pohjoismaat ovat edelläkävijöitä ilmastotyössä. Tästä huolimatta ilmastoneutraaliuden saavuttaminen edellyttää lisäsitouksia innovaatioihin ja teknologiaan. Pohjoismaat kulkevat tässä eri tahtiin. Tanska johtaa tuulivoiman osalta, Suomessa on metsät, ja Norja puolestaan hyödyntää fossiilisia polttoaineita. Pohjoismaiden on fossiilista polttoaineista luopuessaan voitava huomioida vihreässä siirtymässä oma kilpailuetunsa ja alueelliset erilaisuudet. Ennen vaiheittaista luopumista fossiilista polttoaineista energiansaanti ja työpaikat tulee voida turvata, Norjan valtuuskunnan edustaja Leene Westgaard Halle korosti. Ahvenanmaan valtuuskunnan edustaja Simon Holmström totesi, että on kulunut 50 vuotta siitä, kun maailman johtajat havahtuivat fossiilisten polttoaineiden käytöstä aiheutuviin haittoihin. Nykyään lasten ja koululaisten täytyy osoittaa mieltään ilmaston puolesta. 80 prosenttia kasvihuonepäästöistä aiheutuu fossiilisten polttoaineiden polttamisesta. Holmström peräänkuulutti päättäväisyyttä, joka edellyttäisi selkeästi määriteltyjä aikataivoitteita – myös yritysmaailma odottaa päättäjiltä tätä. Tämä olisi myös tärkeä poliittinen viesti Venäjälle. Pohjoismaat eivät voi olla riippuvaisia diktaattoreilta ostettavasta energiasta. Ruotsin valtuuskunnan edustaja Magnus Ek katsoi, että meidän tulisi tavoitella ilmastotavoitteiden saavuttamista, jotka nekin tulevat edellyttämään vaiheittaista luopumista fossiilista polttoaineista. Eurooppa ja Pohjoismaat ovat yhä valitettavan riippuvaisia energiantuonnista Venäjältä.

Kasvu- ja kehitysvaliokunnan alaan kuuluvista jäsenaloitteista käsiteltiin seuraavat: mietintö, joka koskee jäsenehdotusta sähköisten ajokorttien tunnustamisesta Pohjolassa (A 1890/tillväxt), mietintö, joka koskee jäsenehdotusta kestävästä tavarankuljetuksista (A 1895/tillväxt), mietintö, joka koskee jäsenehdotusta pohjoismaisista toimista koirien salakuljetuksen estämiseksi (A 1877/tillväxt), sekä mietintö, joka koskee jäsenehdotusta hevoselinkeinosta Pohjoismaissa (A 1859/tillväxt).

4 Täysistunto Helsingissä: pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuus

Pohjoismaiden neuvoston 74. istunnon Helsingissä avasi Suomen eduskunnan puhemies Matti Vanhanen. Hän onnitteli Pohjoismaiden neuvostoa 70. juhluvuoden johdosta. Hän totesi myös, että pohjoismainen yhteistyö ei ole nollasummapeliä eivätkä uudet yhteistyökuviot haasta jo olemassa olevia yhteistyömuotoja. Pohjoismaiden neuvoston presidentti Erkki Tuomioja piti puheen, jossa hän pohti Pohjoismaiden neuvoston historiaa ja tulevaisuutta. Tuomiojan mukaan Pohjoismaiden neuvoston on jatkossa panostettava kansalaisten hyvinvointiin sekä globaaleihin haasteisiin.

4.1 Pohjoismaiden pääministerien ja hallitusten päämiesten huippukokous

Istunnon ensimmäinen asiakohta oli Pohjoismaiden neuvoston huippukokous Pohjoismaiden pääministerien kanssa. Huippukokouksen teemana oli Suomen puheenjohtajuusohjelman mukaisesti pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuus. Huippukokoukseen osallistuivat Norjan pääministeri Jonas Gahr Støre, Islannin pääministeri Katrín Jakobsdóttir, Ruotsin pääministeri Ulf Kristersson, Suomen pääministeri Sanna Marin, Grönlannin yhteistyöministeri Vivian Motzfeldt ja Ahvenanmaan maaneuvos Veronica Thörnroos.

Pääministerit pitivät kaikki vuorollaan puheen, ja niissä toistuivat samat teemat. Kaikki pääministerit alle viivasivat Pohjoismaiden tukea Ukrainalle ja tuomitsivat samalla Venäjän hyökkäyssodan. He olivat sitä mieltä, että uusi turvallisuuspoliittinen tilanne Euroopassa johtaa lisääntyneeseen pohjoismaiseen puolustus- ja turvallisuuspoliittiseen yhteistyöhön. Pääministeri Gahr Støre painotti, ettei pohjoismainen puolustusyhteistyö uhkaa ketään. Pääministereiden puheissa oli useita viittauksia arvojen merkitykseen pohjoismaisessa yhteistyössä. Pääministeri Marin muun muassa totesi, että Pohjoismaat ovat toisilleen lähin viiteryhmä ja maat jakavat yhteisen käsityksen sääntöpohjaisesta järjestyksestä ja ihmisoikeuksista. Ilmastonmuutos ja sen vastainen työ nousi myös merkittäväksi temaksi pääministereiden puheenvuoroissa.

Pääministereiden puheenvuorojen jälkeen Pohjoismaiden neuvoston jäsenillä oli mahdollisuus esittää kysymyksiä ja kommentteja pääministereille. Suomen pääministeriltä kysyttiin Suomen asettamista viisumirajoituksista Venäjän kansalaisille. Pääministeri Kristersson vastasi kysymyksiin liittyen maahanmuuttoon, jengirikollisuuteen sekä ääriliikkeisiin. Hänen mielestään Ruotsi voi ottaa opiksi muista Pohjoismaista. Pohjoismaiden neuvoston jäsenet esittivät myös yleisiä kysymyksiä kaikille pääministereille. Kysymykset liittyivät muun muassa luottamukseen, huoltovarmuuteen ja ilmastonmuutokseen. Pohjoismaiden pääministerien osallistuminen COP-27-kokoukseen mainittiin monta kertaa. Pohjoismaiden neuvoston keskiryhmä ehdotti Helsingin sopimuksen tarkastamista.

4.2 Istunnon vieraspuhujat – tasavallan presidentti Sauli Niinistö

Presidentti Niinistö onnitteli neuvostoa 70-vuotisjuhlan johdosta ja kertoi Suomen jäsenyyshistorian vaiheista. Pohjoismaista on tullut yksi maailman integroituneimmista alueista. Yhteistyötä tulisi kuitenkin jatkossakin vahvistaa ja syventää, eikä sen täyttää potentiaalia ole vielä kukaan monella alalla hyödynnetty. Muun muassa pohjoismaista brändiä voitaisiin vahvistaa yhdessä, jotta kilpailukykyämme maailmalla paranisi entisestään.

Pohjoismaat ovat yksissä tuumin tuominneet Venäjän sotatoimet ja antaneet vankkumattoman tukensa Ukrainan taistelulle sen vapauden puolesta. Valitettavasti sota on edennyt entistä synkempään vaiheeseen, jossa Ukrainan kaupunkien ja infrastruktuurin tuhoaminen on vain entisestään kiihtynyt.

Ukrainan sota on muuttanut alueemme turvallisuusympäristöä. Itsenäisillä mailla on oltava oikeus liikkumattilaan ja valinnanvapauteen. Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyden vahvistaminen on edennyt historiallisen nopeasti, ja Pohjoismaat ovat ratifioineet sen ensi tilassa. Pohjoismaiselle yhteistyölle Suomen ja Ruotsin jäsenyys puolustusliitossa merkitsee entistä syvempää yhteistyötä sekä kyvykkyyksien täydentämistä ja parantamista. Tarkoituksena on tuottaa ja lisätä turvallisuutta siten, että koko liittokunta hyötyy siitä. Pohjoismaiden ja Baltian NB8-yhteistyötä voitaisiin lisätä myös avainvaliokuntien välillä. Niinistön mukaan Pohjoismaiden on varauduttava hybridi-vaikuttamiseen lisäämällä huoltovarmuutta ja kriisivarautumista. Suojautumisen tulisi tapahtua valtioiden rajat ylittäen. Turvallisuus on kaiken hyvinvoinnin perusta, mutta hyvinvointia haastetaan myös muilla tavoin – Pohjoismaiden resilienssin tulee kestää. Niinistö totesi, että ”meidän tulee haasteiden edessä löytää voimamme – ja muistaa, että ukrainalaisiin verrattuna ovat omat haasteemme kuitenkin pienet”.

Vuoropuhelussa tasavallan presidentin kanssa nousivat esille Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyysprosessi, pohjoismainen lähestymistapa kansainväliseen yhteistyöhön, transatlanttiset suhteet ja keskustelu ydin-aseista, energian saannista, energiaturvallisuudesta sekä hybridi-vaikuttamisesta. Presidentti toivoi Yhdysvaltojen presidentin Pohjoismaihin suuntautuvaa vastavierailua, jossa olisivat läsnä pohjoismaiden päämiehet.

4.3 Yhteistyöministerien selonteot

Suomen yhteistyöministeri Thomas Blomqvist esitteli Pohjoismaiden ministerineuvoston selonteon liikkuvuudesta ja rajaesteistä. Blomqvist kertoi konkreettisista rajaesteistä, joita hallitukset ovat vuoden 2022 aikana ratkaisseet, sekä painotti rajaesteneuvoston työn merkitystä vapaan liikkuvuuden kannalta. Nuorten liikkuvuuden kannalta konkreettisena asiana edustaja Anders Adlercreutz nosti esiin yhteisen koulutusalueen voimakkaamman tukemisen sekä rajat ylittävät yhteiset oppilaaksiottojärjestelmät.

Norjan yhteistyöministeri Anne Beathe Tvinnereim esitteli ministerineuvoston visiotyön puoliväliraportin. Suunta kohti kestäväää ja integroitunutta aluetta on oikea, mutta työtä riittää. Tvinnereim peräänkuulutti kaikkien toimijoiden sitoutumista visioon päämäärien toteuttamiseen. Salikeskustelussa nostettiin esille kulttuurin budjettileikkaukset, joiden suhteen toivotaan tarkempaa analyysiä leikkausten seurauksista. Edustajat toivoivat myös, että jatkossa Pohjoismaiden neuvosto otetaan linjavalmisteluissa mukaan aikaisemmassa vaiheessa.

4.4 Yhteistyöministerien kyselytunti

Yhteistyöministereiden kyselytunti alkoi yhteistyöministereiden puheenvuoroilla. Kyselytuntiin osallistui kaikkien Pohjoismaiden ja itsehallintoalueiden yhteistyöministerit Tanskan yhteistyöministeriä lukuun ottamatta. Ministerineuvoston puheenjohtajamaa Norjan yhteistyöministeri Tvinnereim piti ensimmäisen puheenvuoron, jossa hän pohti, miten maailma on muuttunut ja miten se on vaikuttanut pohjoismaiseen yhteistyöhön.

Pohjoismaiden neuvoston jäsenet peräänkuuluttivat Pohjoismaiden neuvoston vahvempaa roolia ministerineuvoston budjettiprosessissa sekä liikenne- ja infrastruktuuriministerineuvoston perustamisesta. Ehdotukset ovat molemmat Pohjoismaiden neuvoston pitkäaikaisia toiveita, joihin ministerineuvoston edustajilla ei tällä kertaa ollut konkreettisia vastauksia. Kysymyksiä tuli myös pohjoismaisesta rokotepolitiikasta, Ruotsin uuden hallituksen ilmastopolitiikasta sekä sähköisistä henkilökorteista (e-ID).

4.5 Ulkoministerien selonteot ja neuvoston jäsenaloitteet

Ulkoministerien selonteko alkoi ulkoministerien puheenvuoroilla. Islannin osalta puheenvuoron piti pohjoismaisen yhteistyön ministeri Guðmundur Ingi Guðbrandsson. Puheenvuoroissa painottuivat tarve vahvistuvalle ulko- ja turvallisuuspoliittiselle yhteistyölle Pohjoismaissa sekä maiden yhteisten arvojen, kuten demokratian ja ihmisoikeuksien, puolustaminen. Kaikki ulkoministerit tuomitsivat Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan. Suomen ja Ruotsin tulevien Nato-jäsenyyksien todettiin myös vahvistavan turvallisuutta Euroopassa ja antavan uusia edellytyksiä pohjoismaiselle yhteistyölle. Grönlannin ulkoministeri Vivian Motzfeldt

arvioi Venäjän hyökkäyksen maailmanlaajuisia vaikutuksia ja totesi, että Arktisen neuvoston toiminta käynnistetään uudestaan ilman Venäjän osallistumista.

Selonteot herättivät vilkasta keskustelua. Tanskan valtuuskunnan edustaja Christian Juhl peräänkuulutti panostuksia myös rauhantyöhön ja kansainvälisten organisaatioiden kapasiteetin vahvistamiseen kasvavan sotilaallisen varustelun aikana. Edustaja Sebastian Tynkkynen nosti esiin myös Kiinan kasvavan vaikutusvalan ja ihmisoikeusrikkomukset. Edustaja Eva Biaudet painotti, että ulko- ja turvallisuuspolitiikka on kokonaisvaltaista, jolloin muun muassa naisten osallistuminen ja demokratian vahvistaminen tulisi ottaa paremmin huomioon.

Istunnossa käsiteltiin kaksi mietintöä ulkopoliittikaan liittyvistä jäsenaloitteista: mietintö, joka koskee jäsenehdotusta pohjoismaisesta yhteistyöstä Länsi-Saharan kysymyksessä (A 1911/pre, varauma), ja mietintö, joka koskee jäsenehdotusta valkovenäläisille opiskelijoille suunnatusta opiskelijavaihto-ohjelmasta (A 1878/pre). Molemmat mietinnöt hyväksyttiin äänestyksessä.

4.6 Puolustusministerien selonteko

Norjan puolustusministeri Bjørn Arild Gram esitteli puolustusministerien selonteossaan Euroopan turvallisuusympäristössä tapahtuneita muutoksia. Venäjän julma hyökkäyssota Ukrainassa on saanut aikaan historiallisia muutoksia Pohjoismaiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa: Suomi ja Ruotsi ovat hakeneet Naton jäsenyyttä, ja Tanska on päättänyt liittyä EU:n puolustusyhteistyöhön. Pohjoismainen puolustusyhteistyö tulee olemaan tärkeä väline yhteisen puolustuksemme vahvistamisessa Natossa. Puolustusministeri Gram korosti konsultointimekanismiemme tärkeyttä Nordefcossa tämänhetkisessä tilanteessa. Kulu-
neen vuoden aikana on vahvistettu operatiivista yhteistyötä ja materiaaliapuolella on otettu konkreettisia askelia yhteishankinnoissa. Logistiikan ja toimitusvarmuuden alalla Tanska, Suomi, Norja ja Ruotsi allekirjoittivat tämän vuoden elokuussa sitovan sopimuksen, joka sisältää pohjoismaisen yhteistyön ammusten alalla.

Islannin yhteistyöministeri Guðmundur Ingi Guðbrandsson puhui Islannin ulkoministerin puolesta, joka käsittelee myös puolustusasioita. Venäjän hyökkäyssodan lisäksi hän nosti esiin muun muassa ilmastomuutoksen vaikutukset maailmanrauhaan ja turvallisuuteen.

Suomen puolustusministeri Antti Kaikkonen kiitti Norjaa, Tanskaa ja Islantia nopeasta Suomen ja Ruotsin Nato-hakemusten ratifioinnista, mikä kertoo Pohjoismaiden vahvasta keskinäisestä solidaarisuudesta ja yhteenkuuluvuudesta. Kaikkonen totesi Pohjoismaiden puolustusyhteistyön lisäävän vakautta ja turvallisuutta Pohjolassa ja koko euroatlanttisella alueella.

Selonteon yhteydessä käydyssä keskustelussa neuvoston jäsenet muun muassa tiedustelivat, voisivatko Pohjoismaat kasvattaa Ukrainalle antamaansa apua Baltian maiden tyyliin. Tällöin otettaisiin erityisesti huomioon Euroopan vastuun mahdollinen lisääntyminen sen omasta turvallisuudesta tulevaisuudessa. Ruotsin valtuuskunnan edustaja Lars Püss kiitti Suomea Nato-jäsenyyshakemuksesta toteamalla, että ilman Suomea Ruotsi ei koskaan olisi saanut aikaiseksi hakea jäsenyyttä.

4.7 Tulevat puheenjohtajuusohjelmat

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajana aloittaa 1.1.2023 Norja. Norjan valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Jorodd Asphjell valittiin vuoden 2023 Pohjoismaiden neuvoston presidentiksi, ja varapresidentiksi valittiin valtuuskunnan varapuheenjohtaja, edustaja Helge Orten. Puheenjohtajuusohjelmassaan Norja keskittyy yhteistyöhön turvallisuus- ja huoltovarmuusasioissa, kestävään kehitykseen energia- ja kuljetusalalla sekä Pohjoismaiden nuorten hyvinvointiin ja vaikuttamiseen.

Islannin pääministeri Katrín Jakobsdóttir esitteli Islannin ministerineuvoston vuoden 2023 puheenjohtajuusohjelman. Islanti edistää puheenjohtajuuskautellaan Pohjoismaiden ministerineuvoston toimintasuunnitelman kolmea painopistealuetta: vihreä Pohjola, kilpailukykyinen Pohjola ja sosiaalisesti kestävä Pohjola.

4.8 Aloitteet ja mietinnöt

Hyvinvointi Pohjolassa – aloitteet

Norjan terveys- ja hoivapalveluministeri Ingvild Kjerkol esitteli ministerineuvoston selonteon terveys- ja sosiaalialan pohjoismaisesta yhteistyöstä. Norjan kulttuuri- ja tasa-arvoministeri Anette Trettebergstuen esitteli ministerineuvoston tasa-arvoselonteon. Pohjoismaiden neuvoston jäsenet ilmaisivat tyytyväisyytensä molempiin selontekoihin.

Istunnossa käsiteltiin neljä hyvinvointivaliokunnan mietintöä: mietintö, joka koskee jäsenehdotusta ihmisoikeuksiin perustuvasta huume politiikasta Pohjolassa, (A 1896/UVN), mietintö, joka koskee jäsenehdotusta esteettisistä injektioista ja muista kirurgisista kauneusoperaatioista (A 1903/UVN), mietintö, joka koskee jäsenehdotusta pysyvästi köyhyysrajan alapuolella elävien lasten määrän vähentämisestä (A 1907/UVN), sekä mietintö, joka koskee jäsenehdotusta pitkittynyttä koronatautia koskevasta pohjoismaisesta yhteistyöstä (A 1910/UVN). Pohjoismaista huume politiikkaa koskevasta mietinnöstä käytiin vilkasta keskustelua. Kaikki mietinnöt hyväksyttiin.

Kestävä Pohjola -valiokunnan jäsenehdotukset

Kestävä Pohjola -valiokunnan jäsenehdotuksia koskevassa osiossa käsiteltiin neljä mietintöä ja yksi valiokuntaehdotus: mietintö, joka koskee jäsenehdotusta luonnonsurmaa koskevasta lainsäädännöstä (A 1863/hållbart, varauma), mietintö, joka koskee jäsenehdotusta pohjoismaisesta yhteistyöstä haitallisten vieraslajien torjumiseksi (A 1912/UHN), mietintö, joka koskee jäsenehdotusta Pohjoismaiden nostamisesta Euroopan johtavaksi alueeksi hiilidioksidin talteenotossa, kuljetuksessa ja varastoinnissa (CCS) (A 1909/UHN), valiokuntaehdotus nuorten pohjoismaisten ja kansallisten ilmastoneuvostojen perustamisesta (A 1917/UHN, varauma), sekä mietintö, joka koskee jäsenehdotusta pakkausten Joutsenmerkistä (A 1872/hållbart).

Ensiksi mainitun, luonnonsurmaa käsittelevän mietinnön hyväksynnästä ei äänestetty, vaan istunto äänesti sen valiokuntakäsittelyyn palauttamisen puolesta. Muut kolme mietintöä ja yksi valiokuntaehdotus hyväksyttiin. Pakkausten Joutsenmerkkiä käsittelevässä asiassa valiokunnan mietintö yksimielisesti ehdotti käsittelyn lopettamista. Vilkkainta keskustelua käytiin valiokuntaehdotuksesta nuorten pohjoismaisten ja kansallisten ilmastoneuvostojen perustamisesta, josta hyväksytyn suosituksen mukaan Pohjoismaiden hallitukset veloitetaan käsittelemään nuorten ilmastoneuvostojen aloitteet. Vapaa Pohjola- ja Konservatiiviryhmä äänestivät ehdotusta vastaan.

Osaaminen ja kulttuuri -valiokunnan jäsenehdotukset

Osaaminen ja kulttuuri -valiokunnan jäsenehdotuksia käsittelevässä kohdassa äänestettiin seitsemästä jäsenehdotuksesta ja mietinnöstä: valiokuntaehdotus tutkimuspoliittisesta selonteosta (A 1920/UKK), mietintö, joka koskee jäsenehdotusta ystävyyskouluista ja oppilaitosten välisistä ystävyysuhteista (A 1880/kultur), mietintö ministerineuvoston ehdotuksesta Nordplus-ohjelmaksi 2023–27 (B 343/UKK), mietintö, joka koskee jäsenehdotusta musiikillisten lahjakkuuksien pohjoismaisesta keskuksista (A 1889/kultur, varauma), mietintö, joka koskee jäsenehdotusta pohjoismaisen opettajankoulutuksen vahvistamisesta (A 1892/kultur), mietintö, joka koskee jäsenehdotusta tulevaisuuden kiertotalouskirjastoista (A 1901/UKK), sekä mietintö, joka koskee jäsenehdotusta rasisminvastaisista opetussuunnitelmista (A 1908/kultur, varauma). Kaikki aloitteet ja mietinnöt hyväksyttiin äänestyksessä.

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan jäsenehdotukset

Istunnossa hyväksyttiin kaksi kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan jäsenehdotusta. Ensimmäinen koskee kestävän matkailun sertifiointijärjestelmää. Kestävyydestä on tullut matkailusektorin keskeinen osa. Ilmastonmuutokseen ja luonnonsuojeluun kiinnitettävä suuri huomio on saanut monet matkailijat edellyttämään matkoiltaan kestävyyttä. Sen tähden monet matkailualan toimijat mainitsevat markkinoinnissaan

palveluidensa kestävyden ja pyrkivät omassa liiketoiminnassaan ottamaan kestävyden huomioon. Ehdotuksen tarkoituksena on, että alalle luodaan yhtenäiset kriteerit, joita noudattamalla pohjoismaiset matkailuyritykset voivat markkinoida palvelujaan kestävyysargumentein. Yhtenäisten kestävyyskriteerien laa-
timisella nopeutetaan myös matkailuyrittäjien yhdessä tekemiä ponnistuksia sertifioinnin eteen.

Toinen istunnossa hyväksytty jäsen ehdotus käsittelee merenkulun ja terminaalien sähköistämistä. Merenkululla on Pohjoismaissa hyvät mahdollisuudet nopeaan kasvuun, sillä uutta infrastruktuuria ei periaatteessa tarvita. Vesistöt ovat jo olemassa, Pohjoismailla on pitkät rannikot, ja sisävesiväyliä voidaan hyödyntää yhä enemmän. Pohjoismaissa on hyvät mahdollisuudet kehittää fossiilisista polttoaineista riippumattomia yhteensopivia tavarakuljetuksia, jotka yhdessä vahvistavat koko alueen kilpailukykyä. Pohjoismaat ovat maailmanlaajuisesti merkittäviä merenkulkualan toimijoita; noin 20 prosenttia maailman meriliikenteen aluskannasta on pohjoismaisten varustamojen omistuksessa. Pohjoismailla on siksi erityinen vastuu, ja niiden tulee olla kärkijoukoissa kehittämässä energiatehokkaampaa ja vähäpäästöisempää meriliikennettä. Teknologian kehitys on ollut nopeaa, sähkömoottorit ja latausasemat yleistyvät. Nykysteknikka mahdollistaa sähköiseen merenkulkuun siirtymisen. Paljon on jo tehty: esimerkiksi satamissa on sähköliitännät, ja kestävä vaihtoehto valitseville varustamoille on luvattu ympäristöperusteisia alennuksia.

Uudet jäsenaloitteet

Istunnossa käsiteltiin viisi uutta jäsenaloitetta: jäsen ehdotus yhteispohjoismaisesta panostuksesta pyhiinvaellusreitteihin (A1930/UKK), jäsen ehdotus yhteispohjoismaisesta turvallisuudesta ja puolustuksesta (A1926/PRE), jäsen ehdotus kaupankäynnin edellytysten parantamiseksi Pohjoismaissa (A 1928/UVU), jäsen ehdotus ydinaseettomasta Pohjolasta (A 1931/PRE) sekä jäsen ehdotus sähkömarkkinoiden hinnoittelun muutoksesta (A 1935/UVU). Kaikkien jäsenaloitteiden käsittelyä jatketaan seuraavana vuonna. Keskustelua käytiin erityisesti puolustukseen ja ydinaseisiin liittyvistä aloitteista sekä ilmastomuutostoimista ja niiden hinnasta. Lisäksi voimakkaasti nousi esiin se, kenelle koituu lasku ilmastotoimista.

4.9 Kansainvälisten vieraiden puheenvuorot istunnossa

Istunnon yhdeksän kansainvälistä vierasta pitivät istunnossa kukin kahden minuutin puheenvuoron. Puheenvuoroissa toistui energiaturvallisuus, ilmastomuutoksen torjuminen ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan. Ison-Britannian parlamentin alahuoneen varapuhemies Rosie Winterton painotti valtionsa vahvaa tukea Suomelle ja Ruotsille Nato-jäsenyyssuhteissa. Skotlannin parlamentin puhemies Alison Johnstone korosti Skotlannin ja Pohjoismaiden historiallista ja maantieteellistä yhteenkuuluvuutta. Johnstone myös painotti kansainvälisen yhteistyön merkitystä ilmastomuutoksen ja biodiversiteetin vähenemisen torjunnassa. Itämeren parlamentaarikkokonferenssin (BSPC) presidentti ja Saksan parlamentin jäsen Johannes Schrappe painotti BSPC:llä ja Pohjoismaiden neuvostolla olevan sama arvopohja ja totesi, että Venäjä on erotettu BSPC:stä. Länsi-Pohjolan neuvoston puheenjohtaja Steinunn Árnadóttir totesi, että Länsi-Pohjolan neuvoston teemakonferenssi, joka keskittyy omavaraisuuteen ja elintarviketurvallisuuteen, pidetään Tórshavnissa tammikuussa. Benelux-parlamentin puhemies Patricia Creutz selvitti Benelux-maiden kehitettävän muun muassa vetyyn perustuvia ratkaisuja osana Euroopan vihreää siirtymää ja strategista autonomiaa.

Baltian yleiskokouksen turvallisuus- ja puolustusvaliokunnan varapuheenjohtaja Urve Tiidus ilmaisi kiitollisuutensa Suomelle ja Ruotsille Nato-jäsenyyden hakemisesta ja totesi jäsenyyksien lisäävän Itämeren alueen, Baltian maiden ja Pohjoismaiden turvallisuutta. Naton parlamentaarisen yleiskokouksen varapuheenjohtaja Sverre Myrli totesi Venäjän hyökkäyksen olevan uhka Pohjoismaissa totutulle syvälle rauhalle. Myrli myös totesi Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksien vahvistavan Naton parlamentaarisen yleiskokouksen NATO-PA:n ja Pohjoismaiden neuvoston yhteistyötä. Schleswig-Holsteinin alueparlamentin varapuhemies Jette Waldinger-Thiering kiitti tarkkailijajäsenyydestä Pohjoismaiden neuvostossa ja totesi Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan olevan aikamme suurimpia haasteita. Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen varapuheenjohtaja Pia Kauma painotti, että Ukrainasta tulevien pakolaisten tukemista ja konfliktin vaikutusten minimoimista tulee jatkaa.

4.10 Paneelikeskustelu infrastruktuurista

Kasvu- ja kehitysvaliokunta järjesti 2. marraskuuta erillisen keskustelutilaisuuden, jonka teemana oli infrastruktuurineuvoston perustaminen ministerineuvostoon. Neuvoston jäsenet korostivat paneelikeskustelussa Norjan ja Suomen liikenneministereille, että tämänhetkinen kiristynyt ulko- ja turvallisuuspoliittinen tilanne edellyttää entistäkin tiiviimpää infrastruktuuriyhteistyötä erityisesti liikenteen ja digitalisaation saralla.

Jo neljän vuoden ajan edustajat ovat peränneet hallituksiltaan ministerineuvoston uudelleenperustamista synergian saavuttamiseksi sekä toimialan keskeisimpien yhteistyöprojektien koordinoimiseksi. Tämä on tarpeen, jos Pohjoismaat haluavat sähköistää satamat, merenkulun ja lentoliikenteen sekä luoda kestävämmät tavarankuljetukset ja pohjoismaiset luotijunayhteydet. Kaksitoista raja-aluekomiteaa on niin ikään ilmaissut vankan tukensa liikenneministerineuvoston perustamiselle. Norja on ministerineuvoston vuoden 2022 puheenjohtajuuskauden ohjelmassaan todennut haluavansa vahvistaa liikenneyhteistyötä, ja tilaisuudessa puhunut liikenneministeri Jon-Ivar Nygård totesi maansa olevan valmis etenemään asiassa sitten, kun Pohjoismaiden hallitukset saavuttavat asiassa yksimielisyyden. Suomen liikenneministeri Timo Harakka ei torjunut yhteistyön virallistamista, mutta halusi ensin selvittää, mitä virallistamisella oikeastaan halutaan saavuttaa, sillä hänen näkemyksensä mukaan juuri yhteistyön epävirallisuus tekee siitä joustavaa ja tehokasta.

4.11 Seminaari istunnon kansainvälisille vieraille

Pohjoismaiden neuvoston istuntoon osallistuu vuosittain lukuisia kansainvälisten parlamentaaristen järjestöjen puheenjohtajia ja valtuuskuntia. He osallistuivat 2. marraskuuta pidettyyn Pohjolan, Euroopan ja maailman turvallisuutta sekä parlamentaarista yhteistyötä käsitelleeseen seminaariin, jonka vieraspuhujina olivat tohtori Iro Särkkä ja suurlähettiläs René Nyberg. Seminaarin avasi neuvoston presidentti Erkki Tuomioja, joka korosti, että Pohjoismaat ovat riippuvaisia kansainvälisestä yhteistyöstä ja tarvitsevat parlamentaarisen diplomatian luomaa vuoropuhelua. Yhdessä muiden kanssa Pohjoismaat haluavat varjella ja edistää uhan alla olevia arvoja, jotka ovat Venäjän Ukrainaan käynnistämän hyökkäyssodan varjossa entistäkin ajankohtaisempia: demokratiaa, oikeusvaltiota, tasa-arvoa sekä ihmisoikeuksia.

5 Valiokuntatyö

Läpileikkaavana teemana Suomen puheenjohtajuuskaudella oli sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä Pohjola. Puheenjohtajuusohjelmassa todettiin, että pohjoismaista hyvinvointimallia arvostetaan laajalti Pohjoismaiden merkittävimpana saavutuksena. Pohjoismaat loistavat erilaisten hyvinvointi- ja onnellisuusmittausten kärjessä. Kuitenkin esimerkiksi maailmaa mullistanut koronapandemia on ajanut Pohjoismaatkin uusien haasteiden äärelle. Tässä tilanteessa pohjoismaisen mallin kestävyys on koetuksella, ja sen ratkaisemiseksi tarvitaan yhteispohjoismaista visiota. Presidentti ja varapresidentti kävivät esittelemässä vuoden alussa kaikissa valiokunnissa Suomen puheenjohtajuusohjelman.

Pohjoismaiden neuvoston päivittäisestä poliittisesta työstä vastaavat puheenjohtajisto, neljä valiokuntaa ja puolueryhmät. Valiokunnat käsittelevät kaikki muut paitsi ulko- ja turvallisuuspoliittiset asiat, jotka kuuluvat puheenjohtajistolle. Pohjoismaiden neuvoston jäsenen tai jäsenten tekemä ehdotus jätetään kyseisestä aihealueesta vastaavan valiokunnan käsiteltäväksi. Tämän jälkeen valiokunta voi esimerkiksi lähettää ehdotuksen lausuntokierrokselle eri Pohjoismaihin, järjestää asiantuntijakuulemisen tai hankkia muulla tavoin tietoa ehdotuksen puolesta tai sitä vastaan. Valiokunta laatii selvitystensä pohjalta oman ehdotuksensa eli mietinnön, joka luovutetaan neuvostoa johtavan puheenjohtajiston tai yleiskokouksen käsiteltäväksi. Pohjoismaiden neuvoston valiokunnissa on enimmillään 18 jäsentä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja mukaan luettuina. Puheenjohtajistossa on 15 jäsentä. Valiokuntakokoukset eivät ole julkisia.

5.1 Puheenjohtajisto

Pohjoismaiden neuvoston poliittinen johto eli puheenjohtajisto vastaa yleisistä poliittisista kysymyksistä, työsuunnitelmasta ja budjetista sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikan parlamentaarisesta yhteistyöstä. Kertomusvuonna työtä johti Erkki Tuomioja (sd.) ja varapuheenjohtajana toimi Lulu Ranne (ps.). Muita jäseniä Suomen valtuuskunnasta kertomusvuonna olivat Wille Rydman (kok.) ja Jouni Ovaska (kesk.).

Puheenjohtajisto kokoontui vuoden aikana kuusi kertaa. Kokouksissa käsiteltiin useita eri jäsenaloitteita sekä pohjoismaista budjettia, kyberturvallisuutta, kansainvälistä strategiaa ja istuntovalmisteluun liittyviä asioita.

5.2 Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa

Osaaminen ja kulttuuri -valiokunta käsittelee asioita ja aiheita, jotka liittyvät kulttuuriin, tutkimukseen ja koulutukseen, peruskouluun, toiseen asteeseen, aikuiskoulutukseen sekä vapaaseen sivistystyöhön – mukaan lukien kieliyhteistyö, uusmedia, osaamisen kehittäminen ja koulutusinnovaatiot. Kertomusvuonna Suomen valtuuskunnan jäsenet osaaminen ja kulttuuri -valiokunnassa olivat Outi Alanko-Kahiluoto (vihr.), Camilla Gunell (ÅSD), Veronika Honkasalo (vas.), Ville Kaunisto (kok.), Mikko Kinnunen (kesk.), Riikka Purra (ps.), Saara-Sofia Sirén (kok.) ja Heidi Viljanen (sd.).

Kertomusvuonna osaaminen ja kulttuuri -valiokunta kokoontui viisi kertaa. Kokouksissa käsiteltiin muun muassa ammatillisen koulutuksen houkuttelevuuden lisäämistä, pohjoismaisuutta kouluissa ja opetuksessa, musiikillisia lahjakkuuksia sekä rasismia opetusohjelmissa. Lisäksi valiokunta keskusteli useassa kokouksessa ministerineuvoston budjettileikkauksista, joiden suhteen valiokunta olisi toivonut syvempää vaikutusanalyysyä. Tähän teemaan liittyen valiokunta tapasi myös kulttuuriministereitä Helsingin istunnon yhteydessä marraskuussa.

5.3 Hyvinvointi Pohjolassa

Hyvinvointivaliokunnan toimialaan kuuluvat esimerkiksi lapset, nuoret, vammaiset ja ikäihmiset sekä lisääntymisterveys. Valiokunta käsittelee lisäksi tasa-arvokysymyksiä, kansalaisoikeuksia, demokratiaa, ihmisoikeuksia ja rikollisuuden ehkäisyä. Kertomusvuonna Suomen valtuuskunnan jäsenet valiokunnassa olivat Kim Berg (sd.), Heli Järvinen (vihr.) ja Atte Kaleva (kok.).

Kertomusvuonna hyvinvointivaliokunta kokoontui viisi kertaa. Hyvinvointivaliokunnan vuoden painopisteisiin kuuluivat muun muassa koronan jälkeinen aika, tasa-arvo, verkkohäirintä sekä mielenterveys. Kokouksissa käytiin keskustelua näistä teemoista asiantuntijoiden ja ministereiden kanssa. Islannin pääministeri Katrín Jakobsdóttir keskusteli syyskuussa valiokunnan kanssa tasa-arvosta Pohjoismaissa. Vuoden aikana valiokunta laati mietintöjä muun muassa ihmisoikeuksiin perustuvasta huumepolitiikasta, esteettisistä injektioista ja muista kirurgisista kauneusoperaatioista, lapsikäyhydestä sekä yhteistyöstä liittyen pitkittyneeseen koronatautiin.

5.4 Kestävä Pohjola

Valiokunta käsittelee aiheita, jotka liittyvät ympäristön- ja luonnonsuojeluun sekä luonnonvaroihin, esimerkiksi luonnonvarojen käyttöön maa-, metsä- ja kalataloudessa. Työhön kuuluvat oleellisesti myös ilmastoasiat ja ilmastonmuutoksen vaikutukset. Kestävä Pohjola -valiokunnan toimialaan kuuluvat lisäksi kuluttajan oikeudet, kalastushallinto, maatalous- ja elintarvikepolitiikka, ydinturvallisuus, luonnon monimuotoisuus ja kestävä kehitys. Työssä keskitytään mainittujen aihepiirien pohjoismaisiin ja kansainvälisiin haasteisiin sekä niiden ratkaisumalleihin. Kertomusvuonna Suomen valtuuskunnan jäsenet valiokunnassa olivat Mikko Kärnä (kesk.) ja Sebastian Tynkkynen (ps.).

Kertomusvuonna kestävä Pohjola -valiokunta kokoontui viisi kertaa. Kokouksissa käsiteltiin muun muassa ilmastoon ja kestäväan kehitykseen liittyviä aloitteita. Kokouksissa käsiteltiin muun muassa mietintöä ehdotuksesta liittyen hiilidioksidin talteenottoon. Alkuperäisen jäsenehdotuksen mukaan Pohjolan tulisi olla johtava alue Euroopassa hiilidioksidin talteenotossa, kuljetuksessa ja varastoinnissa. Sen mukaan

Pohjoismailla tulee olla keskeinen rooli ilmastoratkaisujen ja -tekniikoiden kehittämistä koskevassa työssä. Lisäksi esillä olivat nuorten osallistaminen ilmastokysymyksissä, ehdotus yhteisistä toimista fossiilisten polttoaineiden tuotannon vaiheittaiseksi lopettamiseksi sekä ehdotus pohjoismaisesta ympäristömerkinnästä.

5.5 Kasvu ja kehitys Pohjolassa

Valiokunta käsittelee asioita ja aiheita, jotka liittyvät työmarkkinoihin ja työympäristöön, elinkeinoin, kauppaan ja teollisuuteen, energiaan, rajaesteiden torjumiseen sekä liikenteeseen ja liikenneturvallisuuteen. Pohjoismaisessa yhteistyössä on paljolti kyse myös työmarkkinoiden vapaasta liikkuvuudesta, joka on samalla yksi Pohjoismaiden lippulaivoista hyvinvoinnin ja elinkeinoelämän kannalta. Rajaesteiden torjuminen auttaa ylläpitämään kansainvälisesti arvostettua pohjoismaista mallia, ja se helpottaa kansalaisten mahdollisuuksia opiskella ja työskennellä yli rajojen. Valiokunnan toimialaan kuuluvat myös talous- ja rahapolitiikka, esimerkiksi tutkimuksen, tuotannon ja kaupan edellytykset sekä niihin liittyen markkinoiden ja työmarkkinoiden vapaa liikkuvuus Pohjoismaissa. Kertomusvuonna Suomen valtuuskunnan jäsenet valiokunnassa olivat Anders Adlercreutz (r.), Anders Eriksson (ÅF), Eveliina Heinäluoma (sd.) ja Vilhelm Junnila (ps.).

Kertomusvuonna kasvu ja kehitys -valiokunta kokoontui viisi kertaa. Kokouksissa käsiteltiin muun muassa digitalisaatioon liittyviä aiheita, nuorisotyöttömyyttä ja kestäväää matkailua. Esillä olivat erityisesti matkailun kestävyys ja pandemian vaikutukset matkailuelinkeinon. Energian osalta valiokunta keskusteli myös mahdollisuudesta vahvistaa Pohjoismaiden sitoutumista uusiutuviin energialähteisiin ja ydinvoimaan.

6 Kansalaisten rajaton Pohjola

Pohjoismaiden neuvosto luo hallituksille paineita poistaa rajaesteitä Pohjoismaiden väliltä, kun se pitää ajankohtaisia rajaestekysymyksiä aktiivisesti poliittisella agendalla. Kansalaisten näkökulmasta merkittävimmät rajaesteet liittyvät rajat ylittävään verotukseen, sosiaalietuuksiin, sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuteen sekä erilaisiin työelämän rajoituksiin.

6.1 Vapaa liikkuvuus ja rajaestetyöryhmä

Parlamentaarikkotasolla rajaestetyötä tehdään Pohjoismaiden neuvoston valiokunnissa ja erityisesti rajaestetyöryhmässä, jossa on edustajia neuvoston valiokunnista ja kaikista jäsenmaista. Suomalaisjäsenet työryhmässä ovat edustaja Kim Berg ja edustaja Heli Järvinen.

Suomessa pohjoismaiseen rajaestetyöhön on erikoistunut Pohjola-Nordenin neuvontatoimikunta, joka koostuu eri hallinnonalojen ja ministeriöiden edustajista sekä neuvontapalvelujen asiantuntijoista. Neuvontatoimikunta valmistelee kansallisesti rajaesteneuvoston kokoukset ja kutsuu säännöllisin väliajoin koolle eri hallinnonalojen ja ministeriöiden sekä neuvontapalveluiden rajaesteasiantuntijat.

6.2 Paneelikeskustelu rajaesteistä teemaistunnon yhteydessä

Ruotsin valtuuskunta järjesti rajaesteitä koskevan keskustelun Malmön teemaistunnon yhteydessä 22. maaliskuuta. Keskustelua moderoi Ruotsissa asuva suomalainen päätoimittaja Heidi Avellan. Norjan yhteistyöministeri Anne Beathe Tvinnereim kertoi puheenvuorossaan, että koronapäätökset ja rajojen sulkemiset tehtiin nopeasti ja kansallisesti, koordinaatiota naapurimaiden kanssa ei ollut. Hän korosti, että keväällä 2020 korostettiin puhtaasti terveydensuojelua eikä muita aloja mietitty.

Panelistit kertoivat, että pendelöijiiä Juutinrauman sillan yli on normaalioloissa päivittäin yli 17 000 ihmistä ja kaikkiin näihin koronapäätökset osuivat suoraan. Ruotsilla ja Tanskalla oli ja on edelleen eri säännöt etätyöiden suhteen, ja tämä on suuresti hankaloittanut ison joukon elämää näinä vuosina. Myös verotuskäytännöt ovat erilaiset, samoin sosiaaliturva. Kaikki panelistit korostivat, että ongelmat tiedetään ja tiedostetaan, mutta poliittinen tahto ratkaista ongelmat on puuttunut. Rajoilla asuvien ihmisten ongelmia ei

ymmärretä, jos ei asu itse raja-alueella, painotti rajaesteryhmän tuore puheenjohtaja, ruotsalainen Pohjoismaiden neuvoston jäsen Kjell-Arne Ottosson.

6.3 Valtioneuvoston rajaesteselonteko

Valtioneuvoston rajaesteselonteko annettiin eduskunnalle kertomusvuoden syksyllä. Selonteossa esitellään hallituskauden aikana Suomessa tehtyä rajaestetyötä. Selonteossa on nostettu esiin rajaesteitä, joiden ratkaisemiseksi Suomen viranomaiset ovat työskennelleet. Lisäksi selonteon tavoitteena on lisätä yleistä tietoa rajaestetyöstä, kuten rajaestetyön keskeisistä toimijoista ja heidän rooleistaan. Eduskunta kävi selonteosta lähetekeskustelun 8.12.

7 Kansainvälinen Pohjola

Pohjoismaiden neuvosto toimii tiiviissä yhteistyössä monien kansainvälisten ja alueellisten parlamentaaristen järjestöjen kanssa. Neuvoston puheenjohtajisto vastaa kansainvälisistä suhteista ja nimeää neuvoston jäseniä kansainvälisiin raportointitehtäviin. Kertomusvuonna aloitettiin Pohjoismaiden neuvoston uuden kansainvälisen strategian laatiminen.

Kun Venäjä aloitti helmikuussa laajamittaisen hyökkäyssodan Ukrainaan, Euroopan turvallisuusympäristö muuttui voimakkaasti, ja myös tästä syystä kansainvälinen strategia ei valmistunut tavoitteen mukaisesti valmiiksi Helsingin istuntoa varten. Pohjoismaiden neuvoston presidentti Erkki Tuomiojan vetämä ryhmä kokoontui vuoden aikana useaan kertaan, ja strategian painopisteistä ja sisällöstä keskusteltiin tiiviisti. Strategian käsittely jatkuu Norjan puheenjohtajuusvuonna. Vuorovaikutus Pohjoismaiden neuvoston strategiisiin kumppaneihin, Baltian yleiskokoukseen ja Benelux-parlamenttiin jatkui vilkkaana, ja yhteisinä huolenaiheina olivat Ukrainan tilanne, energian saatavuuskysymykset, sotilaskumppanuudet sekä pakolaistilanne. Myös EU-yhteistyö oli vilkasta kertomusvuonna.

7.1 Yhteistyö Baltian yleiskokouksen ja Benelux-parlamentin kanssa

Baltian yleiskokous Helsingissä 25. huhtikuuta

Pohjoismaiden neuvosto tapasi Baltian yleiskokouksen 25. huhtikuuta Helsingissä. Kokouksen aluksi allekirjoitettiin yhteistyöasiakirja, jossa on kymmenen pääkohtaa. Asiakirjan sisällöstä oli etukäteen keskusteltu molempien osapuolten puheenjohtajistoissa, ja se oli alun perin tarkoitus allekirjoittaa vuonna 2021, mutta kokous siirtyi koronapandemian takia. Allekirjoituksen yhteydessä todettiin, että parlamenttien välistä yhteistyötä on kertynyt yhteensä 100 vuotta näistä kahdesta organisaatiosta. Seurauksena Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan yhteistyön merkitys Baltian ja Pohjoismaiden välillä on kasvanut. Keskustelussa esille tulleita teemoja olivat muun muassa energiaturvallisuus, poliittinen ja aseellinen tuki Ukrainalle, valtavat pakolaismäärät Baltiassa sekä EU:n ja Naton roolit sodan kuluessa. Puheenjohtajisto nosti esille tuen oppositiolle Venäjällä ja Valko-Venäjällä. Lisäksi EU on ollut sanktioiden suhteen hyvin yhtenäinen, mikä on saattanut tulla Venäjälle yllätyksenä.

Osa Baltian yleiskokouksen edustajista oli vierailut Ukrainassa keväällä ja todennut omin silmin kansanmurhan kauheudet ja nähnyt siviilien ruumiita kaduilla. Kokouksen osanottajat pitivät hiljaisen minuutin Ukrainan sodassa kuolleiden muistolle. Kokouksen toinen tärkeä teema oli pohjoismainen hyvinvointimalli. Alustajana kokouksessa oli Helsingin yliopiston professori Heikki Hiilamo. Hän kertoi, että pohjoismainen malli on syntynyt sadan vuoden kuluessa monien sosiaalipoliittisten toimien seurauksena. Tärkeitä osa-alueita hyvinvointimallissa ovat universaali tasa-arvon käsite, johon sisältyvät kaikille kansalaisille suunnatut terveys-, koulutus- ja hyvinvointipalvelut. Alustuksen jälkeen käytiin vilkas keskustelu aiheesta. Baltian maissa on tehty runsaasti sosiaalipoliittisia toimia koronapandemian aikana ja nyt Ukrainan sodan vaikutus energian- ja kuluttajahintoihin on nostanut sosiaalikorvausten tasoa nopeasti. Jānis Vucāns kertoi, että esimerkiksi Latviassa ongelmana on alueellinen eriarvoisuus. Kaupungeissa julkiset palvelut, kuten terveydenhuolto ja koulutus, toimivat melko hyvin, mutta harvaan asutulla maaseudulla palvelujen saatavuus ei ole samaa luokkaa. Myös luottamus julkiseen järjestelmään ei ole samaa luokkaa Baltiassa kuin Pohjoismaissa,

Vucāns totesi. Molemmat järjestöt nostivat esille väestön vanhenemisen ja sitä kautta ikärakenteen muutoksen ja vaikutukset yhteiskuntaan. Keskustelun päätteeksi molemmat organisaatiot totesivat, että kaikille yhtäläinen mahdollisuus päästä kouluun on avainasemassa hyvinvointivaltion kehittämässä.

Huippukokous Reykjavikissa 5.–7. syyskuuta

Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian yleiskokouksen vuosittainen huippukokous pidettiin 5.–7. syyskuuta Reykjavikissa. Kokouksen aiheena oli Venäjän hyökkäys Ukrainaan sekä demokraattisten oppositioiliikkeiden tukeminen Venäjällä ja Valko-Venäjällä. Suomen valtuuskuntaa edustivat kokouksessa Pohjoismaiden neuvoston presidentti Erkki Tuomioja ja varapresidentti Lulu Ranne. Kokoukseen osallistui Ukrainan edustajia sekä Venäjän ja Valko-Venäjän opposition edustajia. Vieraat kertoivat henkilökohtaisista kohtaloistaan ja raportoivat maidensa tilanteesta. Pohjoismaiden ja Baltian maiden edustajat alleviivasivat tukeansa Ukrainalle. Edustajat totesivat myös, että demokraattinen siirtymä Venäjällä ja Valko-Venäjällä on täysin olennaista Euroopan pitkäaikaisen rauhan toteuttamisessa. Edustajien pyynnöstä vieraita pyydettiin myös ehdottamaan konkreettisia tapoja, miten Pohjoismaat ja Baltian maat voisivat auttaa heitä.

Benelux-istunto Brysselissä 25. maaliskuuta

Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian yleiskokouksen edustajat vierailivat Beneluxin parlamentin kevätistunnossa Brysselissä 25. maaliskuuta. Kevätkokouksen aiheena oli vetyteknologia ja sen sovellukset käytännössä. Pohjoismaiden neuvoston varapresidentti, edustaja Lulu Ranne edusti Pohjoismaiden neuvostoa. Kokouksessa olivat mukana myös Baltian yleisistunnon edustajat Jānis Vucāns ja Aadu Must sekä Pohjoismaiden neuvoston islantilaisjäsen Hanna Katrín Friðriksson. Kokouksen yhteydessä allekirjoitettiin julkilausuma digitalisaatiosta sekä käytiin epävirallinen keskustelu Ukrainan sodasta ja Euroopan muuttuneesta turvallisuustilanteesta.

7.2 Tapaaminen Valko-Venäjän oppositiojohtaja Tsihanouskajan kanssa 14. joulukuuta

Valtuuskunta tapasi Valko-Venäjän oppositiojohtaja Svjatlana Tsihanouskajan eduskunnassa 14. joulukuuta. Keskusteluissa nousivat esiin ne konkreettiset toimenpiteet, joita Pohjoismaiden neuvosto voi tehdä tukeakseen kansalaisyhteiskuntaa ja oppositiota Valko-Venäjällä. Valtuuskunta on jo vuosia korostanut aktiivisen kansalaisyhteiskunnan merkitystä Valko-Venäjän demokratiakehityksessä. Valtuuskunta ehdotti vuonna 2021 pohjoismaisesti perustettavaa opiskelijavaihto-ohjelmaa valkovenäläisille opiskelijoille. Tsihanouskaja kertoi maansa demokratian tilanteesta, joka on edelleen erittäin huono. Huomio on käännytynyt Ukrainaan, ja Tsihanouskaja toivoi, että oppositiota ei unohdeta. Edustajat olivat kiinnostuneita muun muassa siitä, kuinka paljon valkovenäläisiä asuu diasporassa. Eri arvioiden mukaan heitä on jo lähes miljoona. Keskustelussa nostettiin esiin myös sanktioiden tarpeellisuus sekä niiden valvonta ja toteutuminen käytännössä – tässä EU on tärkeä viitekehys Tsihanouskajan mukaan.

7.3 EU-yhteistyö

Pohjoismaiden neuvoston ja Euroopan parlamentin (EP) välinen kokous järjestettiin Helsingissä 21. helmikuuta. Kyseessä oli ensimmäinen kokous sen jälkeen, kun organisaatiot virallistivat yhteistyösuhteensa. Euroopan parlamenttia edusti ETA/EFTA/Pohjola-alueesta vastaava valtuuskunta (D-EEA). Pohjoismaiden neuvoston presidentti Erkki Tuomioja toimi kokouksen puheenjohtajana. Tanskalainen europarlamentaarikko Christel Schaldemose toimi Euroopan parlamentin valtuuskunnan johtajana. Kokouksen asialistalla olivat muun muassa disinformaatio, arktiset asiat ja vihreä siirtymä. Kokouksessa keskusteltiin myös Pohjoismaiden neuvoston ja EP:n tulevan yhteistyön muodosta.

Pohjoismaiden neuvoston ja EP:n edustajat jakoivat käsityksen suhteiden merkityksestä sekä tarpeesta jatkokehittää niitä niin, että tulevaisuudessa käsitellään konkreettisempia kokonaisuuksia ja aiheita. Pohjoismaiden neuvoston ja EP:n edustajilla oli täysi yhteisymmärrys disinformaation torjunnan merkityksestä demokraattisten yhteiskuntien suojelemiseksi. Euroopan parlamentti on perustanut uuden erityisvaliokunnan käsittelemään ulkomaista sekaantumista kaikkiin Euroopan unionin demokraattisiin prosesseihin ja siihen sisältyvää disinformaatiota.

Suomen arktinen ja antarktinen suurlähettiläs Petteri Vuorimäki piti alustuksen arktisen alueen yhteistyöstä. Puheenvuorossaan hän nosti esille ilmastonmuutoksen vaikutuksen arktiseen alueeseen ja kertoi seikkaperäisesti arktisen neuvoston työstä ja arktisen yhteistyön eri ulottuvuuksista. Keskustelussa todettiin, että arktisen alueen asukkaat eivät keskustele arktisen neuvoston työstä ja että yhteyttä paikallisiin päättäjiin on parannettava. Keskusteltiin myös Venäjän roolista Arktisen neuvoston puheenjohtajamaana sekä EU:n roolista arktisessa yhteistyössä.

Pohjoismaiden neuvosto kokoontui 19. huhtikuuta etäyhteyksin Pohjoismaiden parlamenttien EU-valiokuntien puheenjohtajien yhteiseen kokoukseen. Kokouksen aiheena oli EU:n arktinen politiikka. Tänä vuonna oli poikkeuksellisesti kutsuttu mukaan myös ulkoasiainvaliokuntien puheenjohtajat. Pohjoismaiden neuvoston presidentti Erkki Tuomioja toimi kokouksen puheenjohtajana. Kokouksessa käytiin keskustelua EU:n ja Pohjoismaiden arktisista strategioista sekä pohjoismaisen parlamentaarisen yhteistyön kehittämisestä. Yhteistyö Venäjän kanssa arktisissa asioissa, mukaan lukien Arktisessa neuvostossa, herätti keskustelua ja jakoi mielipiteitä. Edustajat olivat kuitenkin yksimielisiä siitä, ettei yhteistyö voi jatkua samalla tavoin kuin ennen Venäjän hyökkäystä Ukraina.

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto kokoontui 28. marraskuuta etäyhteyksin Pohjoismaiden parlamenttien EU-valiokuntien puheenjohtajien yhteiseen kokoukseen. Kokouksessa keskusteltiin EU:n kybereturvalainsäädännöstä ja Pohjoismaiden kyberstrategioista. Suomen valtuuskunnasta kokousta johti Pohjoismaiden neuvoston presidentti Erkki Tuomioja, ja Pohjoismaiden neuvoston varapresidentti Lulu Ranne käytti puheenvuoron EU:n ajankohtaisesta kyberturvallisuussäätelystä. Kokouksessa todettiin yhteisesti, että uhat on tunnistettu, kenttä on hajanainen ja pohjoismaiselle strategialle on selkeä tarve.

8 Tulevaisuusorientoitunut Pohjola

Tulevaisuus oli Suomen puheenjohtajuusvuoden näkyvin teema. Valtuuskunnan aloitteesta käytiin täysistuntokeskustelu Pohjolan päivänä 23. maaliskuuta, ja sen aiheena oli pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuus. Pohjoismaiden neuvosto osallistui kesällä järjestettyihin demokratiafestivaaleihin tulevaisuusteemalla. Tämän lisäksi Pohjoismaiden neuvoston istunnon huippukokouksen pääteemana oli pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuus. Valtuuskunta peräänkuulutti strategisempaa ja tehokkaampaa toimintaa. Valtuuskunnan mielestä yhteistyötä Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden hallitusten suuntaan tulee tehostaa. Vuoden aikana ministereitä kutsuttiin puheenjohtajiston kaikkiin kokouksiin.

8.1 Pohjolan päivän täysistuntokeskustelu eduskunnassa

Pohjolan päivänä käytiin täysistuntokeskustelu pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuudesta. Suomen Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunta oli tehnyt asiasta keskustelualoitteen. Ajatus tulevaisuuden keskusteluista on peräisin Suomen puheenjohtajuusohjelmasta. Ajatuksena oli, että Suomen valtiopäivien keskustelu käynnistäisi keskustelun yhteistyön tulevaisuudesta, joka huipentuu keskusteluun Pohjoismaiden tulevaisuudesta pääministerien huippukokouksessa Pohjoismaiden neuvoston istunnon aikana Helsingissä. Keskustelussa oli paikalla enimmillään noin 50 edustajaa ja viisi ministeriä. Kokonaisuudessaan keskustelu kesti 1,5 tuntia.

8.1 Euroopan nuorten parlamentin foorumi

Pohjoismaiden neuvoston presidentti, edustaja Erkki Tuomioja avasi Euroopan nuorten parlamentin (EYP) foorumin 3. huhtikuuta etäyhteyksin. Tuomioja toimi myös tapahtuman suojelijana. Videolla lähetetyssä avauspuheenvuorossa Tuomioja korosti kansainvälisen yhteistyön merkitystä rauhan ja demokratian rakentamisessa ja ylläpidossa. Tuomioja painotti yhteistyön jatkuvuutta ja siltojen rakentamista laajojen yhteiskunnallisten haasteiden edessä. Turvallisuus- ja kestävyysajattelu olivat Suomen puheenjohtajuuden keskeisiä teemoja.

Euroopan nuorten parlamentin Lapin kansainvälinen foorumi järjestettiin Rovaniemellä 31.3.–8.4. Rovaniemelle kokoontui 180 kansainvälistä nuorta osallistujaa, ja tapahtuman teemana oli *Defrosting the borders: cooperation for a more sustainable Arctic*. EYP on Euroopan nuorten parlamentin kansallinen järjestö Suomessa. EYP on poliittisesti sitoutumaton, koulutuksellinen nuorisojärjestö, jonka tavoitteena on kouluttaa nuoria aktiiviseen kansalaisuuteen ja yhteiskunnalliseen toimintaan.

8.2 Pohjoiskalotti-konferenssi Bodenissa

Pohjoismaiden neuvoston varapresidentti, edustaja Lulu Ranne toi videotervehdyksen 8. toukokuuta Pohjoiskalotti-konferenssiin Bodeniin. Ranne korosti puheenvuorossaan rajat ylittävää yhteistyötä ja alueen historiallista yhteenkuuluvuutta. Ranteen mukaan yksi pohjoismaisen yhteistyön keskeisistä tavoitteista on taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävä Pohjola. Ranteen mukaan sen saavuttamiseksi on puhallettava entistä vahvemmin yhteen hiileen ja jaettava hyvää yli rajojen.

Viikonloppuna pidetyn kaksipäiväisen konferenssin järjesti Förening Norden Norrbotten. Konferenssin teemana oli eläminen ja asuminen kestävässä Pohjolassa. Pohjoiskalotti-konferenssin teema kumpuaa historiallisen suuresta fossiilittomaan teollisuuteen panostamisesta, jota toteutetaan Pohjois-Ruotsissa ja Pohjoiskalotissa. Pohjoiskalotti-konferenssi on Suomen, Norjan ja Ruotsin kansalaisyhteiskuntien, alueen asukkaiden, politiikan, julkisen sektorin, tutkimuksen, viranomaisten ja elinkeinoelämän kohtauspaikka. Konferenssi pidetään joka toinen vuosi, ja sen järjestelyvastuu kiertää Suomen, Ruotsin ja Norjan välillä.

8.3 Länsi-Pohjolan neuvoston teemakonferenssi Grönlannissa

Pohjoismaiden neuvoston varapresidentti, edustaja Lulu Ranne osallistui Länsi-Pohjolan neuvoston teemakonferenssiin Grönlannin Qaqortoqessa 15.–16. kesäkuuta. Konferenssin pääaiheena oli nuorten tulevaisuuden näkymät muun muassa ilmastonmuutoksen ja nuorten identiteetin näkökulmista Länsi-Pohjolan alueella.

Ranne käytti kokouksessa 16. kesäkuuta Pohjoismaiden neuvoston puheenvuoron. Puheenvuorossaan Ranne toi esiin, että nuorilla tulisi olla mahdollisuus valita tulevaisuutensa. Ranne korosti nuoria tulevaisuuden tekijöinä ja alleviivasi myös Suomen puheenjohtajuusohjelman viestiä, jossa kestävä Pohjola sisältää myös inhimillisen ulottuvuuden ja sosiaalisen kestävyuden. ”Aikuisten tehtävänä on luoda nuorille mahdollisuus löytää oma polkunsä. Meidän aikuisten velvollisuus on tehdä tiivistä yhteistyötä, jotta voimme taata lapsillemme tasapainoisen tulevaisuuden kasvaa ja kukoistaa täällä Pohjolassa”, Ranne sanoi.

8.4 Demokratiafestivaalit

Pohjoismaiden neuvoston presidentti ja varapresidentti osallistuivat kesällä 2022 Suomen ja Ruotsin demokratiafestivaaleihin. Presidentti Tuomioja osallistui SuomiAreena-viikolla 13. heinäkuuta keskustelutilaisuuteen pohjoismaisesta varautumisyhteistyöstä. Keskustelutilaisuus oli Pohjoismaiden neuvoston ja kulttuurikeskus Hanasaaren yhteinen. Keskusteluun osallistuvat myös Ruotsin valtiopäivien jäsen Linda Modig, toimittaja ja kirjailija Yrsa Gröne-Luoma sekä Huoltovarmuuskeskuksen suunnittelu- ja analyysiosaston johtaja Axel Hagelstam. Keskustelussa pohdittiin koronaviruksen vaikutuksia pohjoismaiseen yhteistyöhön sekä pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuutta. Tuomioja totesi, että Pohjoismaat voisivat ottaa vahvemman roolin rauhanvälitysyhteistyössä. Hänen mukaansa Pohjoismaiden tulee käyttää kokemustaan sekä voimavarojaan konfliktien ennaltaehkäisemiseen sekä niiden rauhanomaiseen ratkaisemiseen.

Varapresidentti Lulu Ranne osallistui Almedalen-viikolla 4. heinäkuuta keskustelutilaisuuteen rikollisuuden torjunnasta Pohjoismaissa sekä 12. heinäkuuta SuomiAreena-viikolla keskusteluun ruotsin kielen merkityksestä pohjoismaisessa yhteistyössä. Almedalenin keskusteluun osallistuivat myös Ruotsin valtiopäivien jäsen Linda Modig, poliisi Malin Rantzow, toimittaja ja kirjailija Diamant Salihu sekä kriminologi Amir Rostami. Toimittaja Sharon Jåma toimi keskustelutilaisuuden juontajana. Keskustelussa varapuheenjohtaja Ranne alleviivasi, että Pohjoismaiden neuvoston tulee myös ottaa vahva rooli pohjoismaisen yhteistyön johtajana ja turvallisuuden rakentajana. ”Meidän tulee vaatia Pohjoismaiden hallituksilta toimia, jotka ratkaisevat yhteisiä ongelmia ja pysäyttävät kokonaisturvallisuutta heikentävän kehityksen”, hän painotti.

SuomiAreena-viikon keskustelutilaisuuteen osallistuivat varapresidentti Ranteen lisäksi myös pohjoismaisen yhteistyön ministeri Thomas Blomqvist, Ahvenanmaan maakuntapäivien jäsen Sara Kemetter sekä EIT RawMaterials Pohjola & Baltian johtaja Olli Salmi. Tilaisuuden juontajana toimi Ylen Pohjoismaiden kirjeenvaihtaja Kirsi Heikel. Tilaisuudessa keskusteltiin ruotsin kielen asemasta sekä Suomessa että pohjoismaisessa yhteistyössä. Varapresidentti Ranne totesi, että kansainvälinen tilanne on muuttunut ja turvallisuus-tilanne on heikentynyt. Ranteen mukaan tämän tulisi näkyä pohjoismaisessa yhteistyössä eikä kieli saa muodostaa estettä tälle yhteistyölle.

8.5 Elävä Pohjoiskalotti -tulevaisuusfoorumi

Pohjoismaiden neuvoston varapresidentti ja Suomen valtuuskunnan varapuheenjohtaja Lulu Ranne osallistui Rajaneuvonnan Elävä Pohjoiskalotti -tulevaisuusfoorumiin 14.–15. syyskuuta Tromssassa. Tulevaisuusfoorumin järjestivät Omasvuonon kunta, Rajaneuvonta Ruotsi-Suomi-Norja, Pohjoismaiden ministerineuvosto, Tromssan ja Finnmarkin lääni sekä Pohjoiskalotin neuvosto. Tulevaisuusfoorumissa juhliittiin 10 vuotta täyttäneitä Rajaneuvontaa.

Tulevaisuusfoorumin avasi Norjan yhteistyöministeri Anne Beathe Tvinnereim. Tulevaisuusfoorumissa pidettiin esityksiä rajaesteistä, Suomen ja Norjan kahdenvälisistä suhteista, rekrytointiongelmista, elektronisesta tunnistautumisesta sekä koulutusjärjestelmistä. Ranteen puheen otsikko oli *”Mitä Suomen puheenjohtajuus tarkoittaa Pohjoismaiden neuvostolle?”* Puheenvuorossaan Ranne kertoi Suomen puheenjohtajuusohjelmasta ja Pohjoismaiden neuvoston ajankohtaisista asioista. Ranne raportoi muun muassa Pohjoismaiden neuvoston toiminnasta liittyen Venäjän hyökkäykseen Ukrainaan.

8.6 Puolustuspoliittinen pyöreän pöydän keskustelu

Pohjoismaiden neuvoston Nordefco- pyöreän pöydän keskustelu järjestettiin Oslossa 15. marraskuuta. Suomea edustivat kokouksessa Pohjoismaiden neuvoston varapresidentti Lulu Ranne ja puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Antti Häkkinen. Kokouksen tarkoituksena oli kuulla asiantuntijoita ja vaihtaa näkemyksiä uuden turvallisuuspoliittisen tilanteen vaikutuksista pohjoismaiseen yhteistyöhön tulevaisuudessa. Kokouksessa pohdittiin Nordefcon tulevaisuutta ja Pohjoismaiden tulevaa roolia Natossa.

Alustajien puheenvuoroissa ja keskustelussa toistui muutama teema: Nordefcon merkitys kasvaa, sillä maiden eri turvallisuusratkaisujen aiheuttamat esteet ovat hävinneet. Pohjoismaisen yhteistyö on myös suunniteltava Naton puitteisiin sopivaksi, ja Pohjoismailla on puolustuspolitikassa paljon yhteistä, mutta maat myös eroavat toisistaan esimerkiksi puolustusteollisuuden liittyvissä asioissa.

LIITE 1 Suomen valtuuskunta 1.1.–31.12.2022

Jäsenet

Valitut jäsenet

Adlercreutz, Anders, r (9.2. alkaen)

Berg, Kim, sd

Gunell, Camilla, ÅSD

Honkasalo, Veronika, vas

Juuso, Kaisa, ps (8.2. asti)

Kaleva, Atte, kok

Kinnunen, Mikko, kesk

Lindholm, Mikael, C (9.11. alkaen)

Purra, Riikka, ps

Rydman, Wille, kok (22.6. asti)

Strand, Joakim, r (8.2. asti)

Tynkkynen, Sebastian, ps (9.2. alkaen)

Alanko-Kahiluoto, Outi, vihr

Eriksson, Anders, ÅF (9.11. asti)

Heinäluoma, Eveliina, sd

Junnila, Vilhelm, ps

Järvinen, Heli, vihr

Kaunisto, Ville, kok

Kärnä, Mikko, kesk

Ovaska, Jouni, kesk

Ranne, Lulu, ps, varapuheenjohtaja

Sirén, Saara-Sofia, kok (19.9. alkaen)

Tuomioja, Erkki, sd, puheenjohtaja

Viljanen, Heidi, sd

Varajäsenet

Adlercreutz, Anders, r (8.2. asti)

Biaudet, Eva, r (9.2. alkaen)

Filatov, Tarja, sd

Holmström, Simon, HI

Koskela, Jari, ps (8.2. asti)

Multala, Sari, kok (19.9. alkaen)

Måtar, Marcus, ObS (9.11. alkaen)

Petelius, Pirkka-Pekka, vihr

Reijonen, Minna, ps

Satonen, Arto, kok

Tynkkynen, Sebastian, ps (8.2. asti)

Vestman, Heikki, kok

Werning, Paula, sd

Aittakumpu, Pekka, kesk

Eerola, Juho, ps (9.2. alkaen)

Halla-aho, Jussi, ps (9.2. alkaen)

Kivisaari, Pasi, kesk

Kvarnström, Johan, sd

Mustajärvi, Markus, vas

Nurminen, Ilmari, sd

Pitko, Jenni, vihr

Saramo, Jussi, vas

Sirén, Saara-Sofia, kok (16.9. asti)

Valve, Wille, MSÅ (9.11. asti)

Wallinheimo, Sinuhe, kok

Presidentti

Tuomioja, Erkki, sd

Varapresidentti

Ranne, Lulu, ps

Valtuuskunnan työvaliokunta

Tuomioja, Erkki, sd, puheenjohtaja

Ranne, Lulu, ps, varapuheenjohtaja

Adlercreutz, Anders, r (9.2. alkaen)

Alanko-Kahiluoto, Outi, vihr

Eriksson, Anders, ÅF (9.11. asti)

Honkasalo, Veronika, vas

Lindholm, Mikael, C (9.11. alkaen)

Ovaska, Jouni, kesk

Rydman, Wille, kok (22.6. asti)

Sirén, Saara-Sofia, kok (11.10. alkaen)

Strand, Joakim, r (8.2. asti)

Jäsenyydet puheenjohtajistossa, valiokunnissa, komiteoissa ja työryhmissä

Puheenjohtajisto

Ovaska, Jouni, kesk

Ranne, Lulu, ps

Rydman, Wille, kok (22.6. asti)

Tuomioja, Erkki, sd

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

Alanko-Kahiluoto, Outi, vihr

Gunell, Camilla, ÅSD, puheenjohtaja

Honkasalo, Veronika, vas

Kaunisto, Ville, kok

Kinnunen, Mikko, kesk

Purra, Riikka, ps

Sirén, Saara-Sofia, kok (12.10. alkaen)

Viljanen, Heidi, sd

Kestävä Pohjola -valiokunta

Adlercreutz, Anders, r (28.10. alkaen)

Juuso, Kaisa, ps (8.2. asti)

Kaleva, Atte, kok (28.10. alkaen)

Kärnä, Mikko, kesk

Tynkkynen, Sebastian, ps (9.2. alkaen)

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta

Adlercreutz, Anders, r (9.2.–18.3.)

Eriksson, Anders, ÅF, puheenjohtaja (9.11. asti)

Heinäluoma, Eveliina, sd

Junnila, Vilhelm, ps

Lindholm, Mikael, C (9.11. alkaen)

Strand, Joakim, r (8.2. asti)

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Adlercreutz, Anders, r (19.3.–27.10.)

Berg, Kim, sd

Järvinen, Heli, vihr

Kaleva, Atte, kok (27.10. asti)

Tarkastuskomitea

Berg, Kim, sd (1.3. asti)

varajäsen Kinnunen, Mikko, kesk (1.3. asti)

Järvinen, Heli, vihr, varapuheenjohtaja

Rajaeste-työryhmä

Berg, Kim, sd (25.1. alkaen)

Eriksson, Anders, ÅF, puheenjohtaja (25.1.–9.11.)

Järvinen, Heli, vihr

Ranne, Lulu, ps, puheenjohtaja (24.1. asti)

Kansainvälisen strategian työryhmä

Ranne, Lulu, ps, varapuheenjohtaja

Tuomioja, Erkki, sd, puheenjohtaja

Pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuus -työryhmä

Ranne, Lulu, ps, varapuheenjohtaja

Tuomioja, Erkki, sd, puheenjohtaja

Pohjoismaisen kulttuurirahaston hallitus

Gunell, Camilla, ÅSD

varajäsen Valve, Wille, MSÅ (9.11. asti)

Honkasalo, Veronika, vas

varajäsen Viljanen, Heidi, sd

Pohjoismaiden Investointipankin tarkastuskomitea

Järvinen, Heli, vihr (2.9. alkaen)

Rydman, Wille, kok (2.9. asti)

LIITE 2 Pohjoismaiden neuvoston suositukset 2022

Suositus 1/2022: Puheenjohtajiston ehdotus Pohjoismaiden siviilivalmiusyhteistyöstä (A 1898/PRE)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että raportoidaan Pohjoismaiden siviilivalmiusyhteistyötä käsittelevän Enestamin raportin suositusten seurannasta.

että annetaan yhteistyöministereille vastuu Pohjoismaiden siviilivalmiusyhteistyöstä.

että perustetaan pohjoismainen siviilivalmiuden yksikkö.

että jaetaan tietoa siviilivalmiusyhteistyöstä julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan kesken.

että otetaan käyttöön yhteispohjoismainen matkustustodistus.

että toteutetaan rokotteiden yhteishankintojen pilottihanke.

että selvitetään yhteisten varmuusvarastojen mahdollisuuksia.

että otetaan Pohjois-Atlantin ja arktisen alueen siviilivalmius Pohjoismaiden yhteiselle asialistalle.

että perustetaan pysyvä infrastruktuuriministerineuvosto.

että uudistetaan lainsäädäntöä ja kahdenvälisiä sopimuksia, jotka koskevat maiden välistä hybridityötä.

että turvataan riittävä rahoitus kulttuuri- ja tutkimussektorien, vapaa-ajan toiminnan ja nuorisoasioiden pohjoismaiselle yhteistyölle.

että vahvistetaan pohjoismaisten kielten osaamista.

Suositus 2/2022: Verkkohäirintä ja -uhkailu (A 1894/UVN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se laatii yhteispohjoismaisen strategian verkkohäirinnän ja -uhkailun torjumiseksi.

Suositus 3/2002: Pohjoismaiden ministerineuvoston kotouttamista koskeva yhteistyöohjelma (B 341/UVN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa kotouttamista koskevan yhteistyöohjelman 2022–2024 ministerineuvoston ehdotusluonnoksen ja valiokunnan näkemysten mukaisesti.

Suositus 4/2022: Sähköisten ajokorttien tunnustaminen Pohjolassa (A 1890/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että Pohjoismaiden liikenneministerit hyväksyvät yhdessä Pohjoismaassa tai Baltian maassa myönnetyn sähköisen ajokortin käytön kaikissa Pohjoismaissa.

että selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön yhteinen sähköinen ajokortti Pohjoismaissa ja Baltian maissa.

Suositus 5/2022: Kestävät tavarankuljetukset (A 1895/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne koordinoivat kansallisia infrastruktuurisuunnitelmiaan edistääkseen tavoitetta Pohjolasta maailman integroituneimpana ja kestävimpanä alueena sekä EU-ohjelmien rahoitusta, jonka avulla tuetaan Euroopan tason infrastruktuuri-investointeja (CEF).

että ne laativat yhteisen suunnitelman rautateiden kestäväälle tavaraliikenteelle Pohjolan arktisilla alueilla ja varmistavat, että se sisällytetään CEF-asetukseen.

Suositus 6/2022: Pohjoismaiset toimet koirien salakuljetuksen estämiseksi (A 1877/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että pohjoismaiset koirien tunnistusrekisterit yhdenmukaistetaan niiden yhteiskäytön mahdollistamiseksi.

että pyritään poistamaan Venäjä EU:n asetuksen nro 576/2013 artiklassa 13 olevien alueiden ja kolmansien maiden luettelosta.

että vahvistetaan Norjan mallin mukaan rajatestauksen perusteita, esimerkiksi raivo-
taudin vasta-aineiden testaamista varten kaupallisiksi eläimiksi luokiteltujen koiranpen-
tujen tuonnin yhteydessä.

Suositus 7/2022: Hevoselinkeino Pohjoismaissa (A 1859/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se tutkii keinoja kartoittaa hevoselinkeinin merkitystä Pohjoismaissa analysoi-
malla hevosen monipuolista yhteiskunnallista hyötyä ja ehkäisee rajaesteitä ja vahvis-
taa hevoselinkeinoa.

Suositus 8/2022: Pohjoismaiden sosiaali- ja terveyspolitiikan ministerineuvoston yhteistyöohjelma 2022–2024 (B 340/UVN)

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta ehdottaa,

että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle.

että se toteuttaa Pohjoismaiden sosiaali- ja terveyspolitiikan ministerineuvoston yhteistyöohjelman 2022–2024 ministerineuvoston ehdotusluonnoksen mukaisesti ja valtiokunnan näkemykset huomioon ottaen.

Suositus 9/2022: Pohjoismainen digitaalinen maksualusta (A 1897/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se edistää yhteisten pohjoismaisten digitaalisten maksualustojen kehittämistä.

että se kannustaa kaikkia Pohjoismaita tukemaan hanketta yhteispohjoismaisista digitaalisten maksualustoista.

että se pyrkii vahvistamaan yhteistä näkemystä siitä, kuinka pohjoismaisten maksumarkkinoiden valvonta järjestetään.

Suositus 10/2022: Keskittyminen kaikkien kestävien energiamuotojen tutkimukseen ja hyödyntämiseen Pohjoismaiden energianlähteenä (A 1902/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se selvittää, miten kaikkia kestäviä energiamuotoja koskevaa teknologianeutraalia tutkimusta priorisoidaan Pohjoismaissa.

että se selvittää, miten Pohjoismaat tehostavat energiasektorin vihreää siirtymää keskittymällä kestävien energiamuotojen nopeampaan kehittämiseen.

että se selvittää, miten energiayhteistyö toimii Pohjoismaiden välillä.

että se selvittää eri maiden investointeja vihreään siirtymään.

Suositus 11/2022: Valkovenäläisille opiskelijoille suunnattu opiskelijavaihto-ohjelma (A 1878/PRE)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne käynnistävät valkovenäläisille opiskelijoille suunnatun opiskelijavaihto-ohjelman vuosiksi 2023–2026 Valko-Venäjän demokratialiikkeen tukemiseksi.

että ne koordinoivat ohjelman toteutusta yhteistyössä Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa.

Suositus 12/2022: Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti 2023 (B 339/PRE)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se hyväksyy ministerineuvoston ehdotuksen Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2023 budjetiksi, johon sisältyy Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston välinen budjettikompromissi, yhteensä 22,5 miljoonaa Tanskan kruunua.

Suositus 13/2022: Tutkimuspoliittinen selonteko (A 1920/UKK)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se antaa pohjoismaisen tutkimusyhteistyön sisältöön ja priorisointeihin keskittyvän tutkimuspoliittisen selonteon.

Suositus 14/2022: Ystävyysskoulut ja oppilaitosten väliset ystävyyssuhteet (A 1880/UKK)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että pyritään konkretisoimaan opetusalan pohjoismaisen yhteistyön kehykset ja luomaan puitteet erityisesti ystävyysskouluille ja pohjoismaisten oppilaitosten ystävyyssuhteille pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden ja identiteetin vahvistamiseksi.

Suositus 15/2022: Nordplus – uusi ohjelma -asiakirja 2023–2027 (B 343/UKK)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa ministerineuvoston ehdotuksen Nordplus-ohjelmaksi 2023–2027.

Suositus 16/2023: Musiikillisten lahjakkuuksien pohjoismainen keskus (A 1889/UKK)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että perustetaan musiikillisten lahjakkuuksien pohjoismainen keskus.

Suositus 17/2022: Pohjoismaisen opettajankoulutuksen vahvistaminen (A 1892/UKK)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että pohjoismaista opettajankoulutusta vahvistetaan.

Suositus 18/2022: Tulevaisuuden kiertotalouskirjastot (A 1901/UKK)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se käynnistää pohjoismaisille kirjastoille ja muille toimijoille tarkoitetun tiedonvaihto-ohjelman, jolla edistetään kiertotaloutta.

että se johtaa korkean tason keskusteluja tarpeesta sisällyttää kiertotalous osaksi pohjoismaisten kirjastojen tehtävää.

Suositus 19/2022: Rasisminvastaiset opetussuunnitelmat (A 1908/UKK)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että tehdään selvitys siitä, miten rasisminvastainen näkökulma näkyy Pohjoismaiden opetussuunnitelmissa.

että analysoidaan ja esitellään hyviä esimerkkejä menetelmistä ja välineistä, jotka toimivat rasismien ja muukalaisvihan torjumiseksi koulussa.

Suositus 20/2022: Esteettiset injektiot ja muut kirurgiset kauneusoperaatiot (A 1903/UVN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne tutkivat ja integroivat kansalliset säännöt ja lainsäädännön esteettisten pistoshoitojen ja muiden kirurgisten kauneusoperaatioiden osalta niin, että pistoshoitojen antaminen rajataan yksilön turvallisuuden suojaamiseksi vain terveydenhuollon ammattihenkilöille.

Suositus 21/2022: Pysyvästi köyhyysrajan alapuolella elävien lasten määrän vähentäminen (A 1907/UVN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että tutkitaan tilannetta eri Pohjoismaissa sekä maiden kokemuksia tekijöistä, jotka ovat kasvattaneet ja toisaalta vähentäneet pysyvästi köyhyysrajan alapuolella elävien lasten ja nuorten määrää, sekä tutkitaan ja vertaillaan pandemian vaikutusta lapsiperheköyhyyteen Pohjoismaissa.

Suositus 22/2022: Pitkittyntä koronatautia koskeva pohjoismainen yhteistyö (A 1910/UVN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että koordinoidaan pohjoismaista lääketieteellistä tutkimusta ja pitkittyneen koronataudin torjuntatoimia sen tiedon ja kokemuksen avulla, jota maille on kertynyt muiden virustautien jälkitaudeista.

että lisätään yhteistyötä pitkittyneen koronataudin hoidossa Pohjoismaissa.

Suositus 23/2022: Kestävän matkailun sertifiointi (A 1893/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että otetaan käyttöön kestävän matkailun sertifiointijärjestelmä.

Suositus 24/2022: Kestävän matkailun sertifiointi (A 1893/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että laaditaan yhtenäiset, koko matkailusektorin kattavat kestävän matkailun kriteerit ja asiaan liittyvä vaikutusten arviointi.

Suositus 25/2022: Merenkulun ja terminaalien sähköistäminen (A 1771/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se käynnistää vuoropuhelun Pohjoismaiden ja Itämeren valtioiden kanssa alueen yhteisestä satamien sähköistämisen standardista sekä alusten velvollisuudesta käyttää satamissa maasähköä ja tarjota latausvirtaa sekä kehittää päästöttömien energiankantajien (kuten vety ja ammoniakki) infrastruktuuria.

että se pyrkii herättämään Pohjoismaissa yhteistä tahtoa päästöjen vähentämiseksi satamissa (ja merellä, esimerkiksi kun kyse on tankkien tyhjentämisestä mereen).

että se kehittää yhteistä merenkulun ympäristöindeksiä (erityisesti rannikkoliikenteessä ja lyhyillä reiteillä) ja pyrkii edistämään yhdenmukaista satamamaksujen ympäristöprofiilia Pohjoismaissa (niin että suositaan ympäristöystävällisiä aluksia).

Suositus 26/2022: Pohjoismainen yhteistyö haitallisten vieraslajien torjumiseksi (A 1912/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se vahvistaa ja tekee systemaattisesti yhteistyötä haitallisten vieraslajien leviämisen estämiseksi, valvomiseksi ja torjumiseksi maiden rajoilla sekä haitallisia lajeja ja niiden torjuntaa koskevien tietojen ja kokemusten vaihtamiseksi Pohjoismaiden välillä.

Suositus 27/2022: Pohjoismainen yhteistyö haitallisten vieraslajien torjumiseksi (A 1912/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että tehdään yhteistyötä maanomistajien kanssa, niin että sallitaan tarvittaessa valtiolisten torjuntaryhmien pääsy yksityismaille, kun niiden tehtävänä on torjua haitallisia vieraslajeja.

Suositus 28/2022: Pohjoismaiden nostaminen Euroopan johtavaksi alueeksi hiilidioksidin talteenotossa, kuljetuksessa ja varastoinnissa (CCS) (A 1909/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että kehitetään pohjoismainen CCS-strategia/yhteistyöohjelma, jonka avulla Pohjolasta tulee johtava osaamisalue hiilidioksidin talteenotossa, kuljetuksessa ja varastoinnissa.

Suositus 29/2022: Pohjoismaiden nostaminen Euroopan johtavaksi alueeksi hiilidioksidin talteenotossa, kuljetuksessa ja varastoinnissa (CCS) (A 1909/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että käynnistetään työ sen kartoittamiseksi, mitä reunaehtoja ja teknologisia edellytyksiä Pohjoismailla on tulla johtavaksi alueeksi hiilidioksidin talteenotossa, kuljetuksessa ja varastoinnissa. Tarkoituksena on luoda parasta mahdollista teknologiayhteistyötä Pohjolaan ja luoda näin lisää pohjoismaisia työpaikkoja ja liiketoimintamahdollisuuksia.

Suositus 30/2022: Nuorten kansallisten ilmastoneuvostojen perustaminen (A 1917/UNH)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että kuhunkin maahan perustetaan olemassa oleviin rakenteisiin perustuva edustuksellinen nuorten ilmasto- ja biodiversiteettineuvosto, joka velvoittaa hallitusta käsittelemään nuorten ehdotuksia ja kuulemaan heitä olennaisissa ilmastoa ja biodiversiteettiä koskevissa päätöksissä ja esityksissä sekä ottamaan huomioon nuorten ilmastoneuvoston suositukset.

Suositus 31/2022: Pohjoismaiden ministerineuvoston tilinpäätöksen laatiminen (A 1900/PRE)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että Pohjoismaiden ministerineuvosto laatii jatkossa erilliset tilinpäätökset

- 1) Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön toiminnasta ja
- 2) Pohjoismaiden ministerineuvoston hanketoiminnasta.

Suositus 32/2022: Pohjoismaisen yhteistyön kansallinen kytkentä (A 1914/PRE)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne käynnistävät yhteisen keskustelun Pohjoismaiden neuvoston kanssa siitä, miten pohjoismaisen yhteistyön kytkennästä kansalliseen toimintaan voidaan tehdä entistä velvoittavampaa.

Suositus 33/2022: Infrastruktuuri-, liikenne- ja digitalisaatioministerineuvoston perustaminen (A 1889/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se perustaa infrastruktuuri-, liikenne- ja digitalisaatioministerineuvoston.

että kuljetukset hoidetaan Pohjoismaissa ilmaston kannalta parhaalla mahdollisella tavalla.

Suositus 34/2022: Oikeusalan yhteistyöohjelma (B 342/UVN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa oikeusalan yhteistyöohjelman 2023–2024 ministerineuvoston ehdotusluonnoksen ja valiokunnan näkemysten mukaisesti.

Suositus 35/2022: Selvitys alkuperäisväestön oikeuksien toteutumisesta, kun kaivostoimintaa harjoitetaan heidän asuin- ja toimeentuloalueillaan (A 1921/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että selvitetään, miten alkuperäisväestön oikeudet toteutuvat, kun mineraaleja louhitetaan heidän asuin- ja toimeentuloalueillaan.

Suositus 36/2022: Vammaisalan pohjoismainen yhteistyöohjelma 2023–2027 (B 344/UVN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se toteuttaa pohjoismaisen vammaisalan yhteistyöohjelman 2023–2027 ministerineuvoston ehdotusluonnoksen ja valiokunnan näkemysten mukaisesti.

LIITE 3 Suomen puheenjohtajuusohjelma Pohjoismaiden neuvostossa 2022

Kestävä Pohjola

Pohjoismaista hyvinvointimallia arvostetaan laajalti Pohjoismaiden merkittävimpänä saavutuksena. Pohjoismaat loistavat erilaisten hyvinvointi- ja onnellisuusmittausten kärjessä. Kuitenkin esimerkiksi maailmaa mullistanut koronapandemia on ajanut Pohjoismaatkin uusien haasteiden äärelle. Tässä tilanteessa pohjoismaisen mallin kestävyys on koetuksella, ja tarvitsemme yhteisen pohjoismaisen näkemyksen siitä, missä maailmalla mennään ja mikä on osamme siinä. Vasta sitten voimme yhteisenä rintamana ratkaista yhteisiä haasteita.

Suomen puheenjohtajuuskaudella 2022 juhlistamme Pohjoismaiden neuvoston 70. toimintavuotta. Juhlavuosi antaa oivallisen tilaisuuden miettiä, mitkä ovat niitä työnteon tapoja, joilla saisimme pohjoismaisesta yhteistyöstä tehokkaampaa ja strategisempaa.

Lisäksi pohjoismaiselle yhteistyölle tärkeä Helsingin sopimus täyttää Suomen puheenjohtajuusvuonna 60 vuotta. Yhteistyösopimus Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välillä allekirjoitettiin 23.3.1962, jota juhlietaan Pohjolan päivänä.

Ahvenanmaan itsehallinto täyttää 100 vuotta 9. kesäkuuta 2022. Ahvenanmaa on autonominen, demilitarisoitu ja viralliselta kieleltään ruotsinkielinen maakunta Suomessa. Myös Ahvenanmaan itsehallinnon juhlavuosi tulee näkymään Suomen Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajuuskaudella.

Sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä Pohjola

Pohjoismaita on pidetty sisäpolitiikassaan yhteneväisinä esimerkiksi siinä, että niillä kaikilla on korkea verotusaste, laajoja julkisia palveluja ja aktiivinen työllisyyspolitiikka. Tässä koko maailman tuntemassa pohjoismaisessa hyvinvointimallissa kansalaisilla on korkea elintaso ja hyvin järjestetty sosiaaliturva.

Pohjoismainen hyvinvointimalli antaa hyvät edellytykset kehittää Pohjolaa ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväen kehityksen edelläkävijänä. Kestäväen kehityksen kaikkien ulottuvuuksien on oltava tasapainossa. Myös talouden vakaus on edellytys sille, että hyvinvointimallia onnistutaan toteuttamaan kestävästi.

Pohjoismaiden taloudet ovat kuitenkin uusien haasteiden äärellä, ja tässä tilanteessa pohjoismainen malli joutuu koetukselle. Taloudellinen epävarmuus, eriarvoistuminen ja huoltosuhteen heikentyminen väestön ikääntymisen vuoksi ovat esimerkkejä vallitsevista haasteista. Haluamme tehdä kriittisen arvion pohjoismaisen mallin nykytilasta ja haasteista. Meidän tulee kohdata avoimesti ne ongelmat, joita hyvinvointimallin edessä on 2020-luvulla. Pohjoismaisen hyvinvointimallin edellytykset tulee voida taata tulevaisuudessakin.

Koronapandemian seuraukset ovat koetelleet Pohjoismaiden talouksia. Monet yritykset ovat joutuneet sulkemaan ovensa, ja työttömyys on kaikissa Pohjoismaissa noussut voimakkaasti, erityisesti palvelualoilla. On selvitetävä, mitä voimme yhdessä tehdä työttömyydelle, erityisesti nuorisotyöttömyydelle, ja miten voimme tehokkaimmin jakaa hyviä pohjoismaisia käytäntöjä. Yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen ja elinkeinoelämän kanssa voimme parhaiten tukea ja edistää kestävää talouskehitystä sopimussyhteiskuntiemme vahvuuteen nojaten.

Ilmastonmuutoksen hillitseminen, luontokadon torjuminen ja vihreän Pohjolan rakentaminen ovat pohjoismaisen yhteistyön tärkeimpiä tehtäviä. Kestävien ratkaisujen toteuttaminen vie kuitenkin aikaa. Suomen puheenjohtajuuskaudella korostetaan kiertotalouden merkitystä, kestävää metsienkäyttöä ja merien suojelua. Me Pohjoismaissa olemme edelläkävijöitä vihreän teknologian aloilla, ja näihin aloihin tulee entisestään panostaa.

Pohjoismaissa on yhteinen kulttuuripohja, pitkälle kehittyneet tasa-arvo ja kaikkien yksilöiden arvostus, talkoohenki sekä vilkas yhdistystoiminta. Oikeusvaltioperiaate ja kansalaisten luottamus valtiota kohtaan ovat meille tärkeitä, ja meillä on muutenkin yhteiset arvot. Pohjoismaiden neuvoston toiminnassa keskeistä on kirkastaa pohjoismaista yhteistyötä ja kertoa siitä kansalaisille.

Pohjoismainen hyvinvointimalli on tunnettu käsite, mutta edelleenkin puuttuu pohjoismaisen yhteistyön ja sen saavutusten tunnetuksi tekemisen työkalupakki. Kehittämällä hyvinvointimallista vientituotteen ja luomalla pohjoismaisen brändin työkalupakin vastaamme maailmalta tulleisiin toiveisiin.

Turvallinen Pohjola

Turvallisuus on kaiken hyvinvoinnin perusta. Nykymaailmassa se voidaan ymmärtää niin fyysisenä kuin kyberturvallisuutena, ja turvallisuutta voivat uhata esimerkiksi globaali pandemia tai hybridivaikuttaminen. Ilmastonmuutos vaikuttaa kaikilla sektoreilla. Pohjoismaat tekevät jo paljon yhteistyötä monella turvallisuuden alalla, mutta sitä tulee laajentaa ja syventää. Pohjoismaiden neuvosto peräänkuuluttaa vahvaa Pohjolaa, jossa maat ovat yhdessä paremmin varautuneita pandemioiden ja muiden kriisien iskissä.

Fyysiseen turvallisuuteen liittyvät kiinteästi ennakoiva varautuminen ja yhteinen näkymä huoltovarmuuteen. Koronapandemia on osoittanut, että meillä on tässä vielä paljon työtä tehtävänä. Hanasaari-aloite tulee ulottaa Ruotsi–Suomi-yhteistyöstä kattamaan kaikki Pohjoismaat. Yhteiskuntaturvallisuus on tärkeää Pohjoismaiden neuvostolle, ja huoltovarmuus on teema, jonka käsittelyä tulee jatkaa laajemmin.

Viime vuosien aikana on tehty useita vakavia kyberhyökkäyksiä valtiollisia instituutioita ja yksityisiä henkilöitä kohtaan. Pohjoismaiden neuvoston tulee toimia sen eteen, että Pohjolalle luodaan yhteinen kyberturvallisuusstrategia ja siihen liittyvä toimenpidesuunnitelma, joiden valmistelutyössä tulee pitää tiiviisti mukana myös alan sidosryhmät.

Kansalaisten rajaton Pohjola

Koronapandemian jälkeen on palattava rajattomaan Pohjolaan siten, että ihmiset ja palvelut voivat jälleen liikkua vapaasti ja esteettömästi Pohjolan alueella. Tärkeä tehtävämme on syventää pohjoismaista integraatiota sekä pitää pohjoismaisten rajaesteiden poistaminen sen keskipisteessä.

Rajaesteiden poistamisessa ja liikkumisen edistämisessä tulee ottaa käyttöön uusia, tehokkaita työkaluja. Asetamme tulevaisuuden tavoitteet korkealle ja ehdotamme Pohjoismaiden hallituksille yhteistä pohjoismaista tilannekuvaa sekä hallitusten yhteisiä täysistuntoja. Tulevaisuudessa ei riitä, että maat tekevät omia kansallisia strategioitaan eri aloilla toisistaan erillään, vaan Pohjoismaiden tulisi laatia suunnitelma, miten päästään laatimaan yhteisiä strategioita tai ainakin konsultoimaan toisia maita ennen kansallisten strategioiden laatimista ja hyväksymistä. Lisäksi maiden tulee Helsingin sopimuksen hengessä lisätä julkisen hallinnon pohjoismaisia kontakteja ja virkamiesyhteistyötä kaikilla tasoilla.

Kansalaisten luontevaa yhteistyötä on ollut Pohjolassa jo 1950-luvulta asti. Epävirallisella yhteistyöllä on paikkansa, ja yhteisen kieliosaamisen lisäksi verkostot ovat Pohjolassa tärkeitä. Pohjoismainen kulttuuriyhteistyö on kärsinyt sekä koronarajoituksista että pohjoismaisen budjetin kulttuurileikkauksista. Koronajoitusten jälkeen olemme tienhaarassa. Huolehdimme siitä, että jatkamme tästä pohjoismaisen luottamuksen tiellä.

Kansainvälinen Pohjola

Maailman tapahtumat ja geopoliittisen tilanteen kehitys vaikuttavat Pohjolaan. Puheenjohtajuusvuoden aikana päivitetään Pohjoismaiden neuvoston kansainvälinen strategia. Tärkeitä kriteereitä ovat pitkän linjan strateginen toiminta sekä pohjoismaisen lisäarvon tuominen. Emme kilpaile muiden kansainvälisten organisaatioiden kanssa kansainvälisestä näkyvyydestä vaan tuomme pohjoismaista lisäarvoa kaikissa tomissamme.

Pääministereiden visio Pohjolasta maailman kestävimpanä ja integroituneimpana alueena vuoteen 2030 mennessä on tärkeä tavoite. Tämän vuoksi tulisi rakentaa strategista ja pitkäjänteistä pohjoismaista ulkopoliittista yhteistyötä ja nostaa yhteistyötavoitteiden kunnianhimoa vielä korkeammalle kuin Bjarnasonin raportissa todetaan. Vision mukaisesti Pohjoismailla tulisi olla yhtenäinen maakuva, pohjoismainen malli, joka samalla on myös vientituote.

Tulevaisuusorientoitunut Pohjola

Kun vietämme puheenjohtajuusvuoteen osuvia juhllallisuuksia, voimme pysähtyä ja miettiä työtapoja, joiden avulla saamme pohjoismaisesta yhteistyöstä tehokkaampaa ja strategisempaa. Yhteistyötä Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden hallitusten suuntaan tulee tehostaa. Pieninä avoimina viestintätoimintoina olemme hyvin riippuvaisia maailman taloudellisesta ja valtapoliittisesta kehityksestä. Pidämme tärkeänä, että Pohjola esiintyy maailmalla yhteisellä äänellä.

EU:n tulevaisuuskonventissa keskusteltiin EU:n tulevaisuudesta viimeksi vuonna 2002, ja pian alkavat seuraavat EU:n tulevaisuutta käsittelevät keskustelut. Pohjoismaista tulevaisuuskonventtia ei ole koskaan järjestetty. Tulevaisuuskeskustelut ovat tärkeitä, ja sellaisia olisi syytä käydä hallitusten ja parlamentaarikoiden välillä. Pääministereiden kanssa tulevaisuuskeskustelu voidaan käydä esimerkiksi puheenjohtajuusvuoden täysistunnon huippukokouksessa lokakuussa 2022. Tärkeät kysymykset ovat neuvoston oman toiminnan selkeyttäminen, pitkän linjan strategisten tavoitteiden asettaminen ja tehokkaiden toimintatapojen omaksuminen. Yhteistyötä erityisesti Pohjoismaisen ministerineuvoston ja pohjoismaisten hallitusten kanssa edistetään.

LIITE 4 Pohjoismaiden neuvoston palkinnot 2022

Pohjoismaiden neuvosto jakaa vuosittain viisi palkintoa: kirjallisuuspalkinnon, elokuvapalkinnon, musiikkipalkinnon, ympäristöpalkinnon sekä lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinnon. Palkinnot ovat suuruudeltaan 300 000 Tanskan kruunua (noin 40 000 euroa).

Pohjoismaiden neuvoston palkintojen tarkoituksena on tehdä tunnetuksi maiden tiivistä kulttuuriyhteistyötä. Kulttuuripalkinnoilla pyritään lisäämään kiinnostusta Pohjoismaiden kirjallisuuteen, kieliin, musiikkiin ja elokuvaan. Ympäristöpalkinto taas on tunnustus merkittävästä panostuksesta Pohjoismaiden kestävään kehitykseen. Pohjoismaiden neuvoston palkinnot ovat Pohjolan arvostetuimpia, ja niillä on myös vahva kansainvälinen asema.

Palkintojenjakotilaisuus järjestettiin Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä 1.11.2022 Helsingissä Musiikkitalolla. Tilaisuuden isäntänä toimi Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta. Vuosi 2022 oli palkintojen juhlavuosi, sillä kirjallisuuspalkinto täytti 60 vuotta ja ensimmäisen elokuvapalkinnon jakamisesta tuli kuluneeksi 20 vuotta.

Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinto 2022

Tanskalaisen Solvej Ballen teos ”Om udregning af rumfang I–III” (suomentamaton) sai Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2022 kirjallisuuspalkinnon. Kirjallisuuspalkinnon jakoi tasavallan presidentin puoliso, runoilija Jenni Haukio.

Pohjoismaiden neuvoston lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinto 2022

Norjalaisen Nora Dåsnesin sarjakuvaromaani ”Ubesvart anrop” (suomentamaton) sai Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2022 lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinnon. Lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinnon jakoi Moomin Characters Oy:n hallituksen puheenjohtaja ja Tove Janssonin veljentytär Sophia Jansson.

Pohjoismaiden neuvoston elokuvapalkinto 2022

Ohjaaja-käsikirjoittaja Valdimar Jóhannsson, käsikirjoittaja Sjón ja tuottajat Hrönn Kristinsdóttir ja Sara Nassim saivat Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2022 elokuvapalkinnon islantilaiselokuvasta ”Lamb”. Elokuvapalkinnon jakoi Suomen pääministeri Sanna Marin.

Pohjoismaiden neuvoston musiikkipalkinto 2022

Ruotsalaisen säveltäjän Karin Rehnqvistin teos ”Silent Earth” sai Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2022 musiikkipalkinnon. Musiikkipalkinnon jakoi edellisen vuoden musiikkipalkinnon voittaja, färsaarelainen artisti Eivør Pálsdóttir.

Pohjoismaiden neuvoston ympäristöpalkinto 2022

Maarianhaminan kaupunki Ahvenanmaalla sai Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2022 ympäristöpalkinnon Nabbenin kosteikon toteuttamisesta. Ympäristöpalkinnon jakoi vuoden 2017 ympäristöpalkinnon saaneen RePack-yrityksen toimitusjohtaja Petri Piirainen.

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO

Pohjoismaiden neuvosto perustettiin vuonna 1952. Neuvostossa on yhteensä 87 valittua jäsentä Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Tanskasta ja Islannista sekä Ahvenanmaalta, Färsearilta ja Grönlannista. Jäsenet jakaantuvat puheenjohtajistoon ja neljään valiokuntaan. Neuvoston puheenjohtajuus kiertää maiden välillä, ja varsinainen istunto pidetään maassa, jolla puheenjohtajuus kulloinkin on. Neuvoston tekemät päätökset lähetetään Pohjoismaiden ministerineuvostolle ja Pohjoismaiden hallituksille, jotka päättävät niiden toteuttamisesta.

Puheenjohtajisto vastaa yleisistä poliittisista ja hallinnollisista kysymyksistä, budjetista, ulko-, puolustus ja turvallisuuspolitiikasta. Toimii yleiskokouksena istuntojen välillä. Johtaa neuvoston työtä, vastaa työn koordinoinnista yhteistyössä parlamenttien ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Osaaminen- ja kulttuuri Pohjolassa –valiokunta käsittelee asioita, jotka liittyvät kulttuuriin, tutkimukseen ja koulutukseen, peruskouluun, toiseen asteeseen, aikuiskoulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön. Muita aihepiirejä ovat liikunta, kielet, elokuva ja media, yleinen ja monimuotoinen taide ja kulttuuri sekä lapsi- ja nuorisokulttuuri.

Hyvinvointi Pohjolassa –valiokunta työn keskiössä on pohjoismainen hyvinvointimalli, lapset, nuoret, vammat ja ikäihmiset sekä päihteet ja väärinkäyttö. Valiokunta käsittelee lisäksi tasa-arvokysymyksiä, kansalaisoikeuksia, demokratiaa, ihmisoikeuksia ja rikollisuuden ehkäisyä, kotouttamista, maahanmuuttoa ja pakolaisia, alkuperäiskansojen edellytyksiä Pohjoismaissa sekä rakennus- ja asuntopolitiikkaa.

Kestävä Pohjola -valiokunta käsittelee asioita, jotka liittyvät ympäristön- ja luonnonsuojeluun ja luonnonvaroihin, sekä ilmastoasioita kuten ilmastonmuutoksen vaikutuksia. Toimialaan kuuluvat lisäksi kuluttajan oikeudet, kalastushallinto, maatalous- ja elintarvikepolitiikka, ydinturvallisuus, luonnon monimuotoisuus ja kestävä kehitys.

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta käsittelee asioita, jotka liittyvät työmarkkinoihin ja työympäristöön, elinkeinoihin, kauppaan ja teollisuuteen, energiaan, rajaesteiden torjumiseen sekä liikenteeseen ja liikenneturvallisuuteen. Toimialaan kuuluvat myös talous- ja rahapolitiikka, aluepolitiikka ja tietotekniikka.

Tarkastuskomitean tehtäviin kuuluu pohjoismaisin varoin rahoitettavan toiminnan parlamentaarinen valvonta.

Vaalikomitea valmistelee istunnossa toimitettavat vaalit.

Pohjoismaiden neuvoston puolue ryhmät

Vuodesta 1973 lähtien Pohjoismaiden neuvoston jäsenet ovat voineet muodostaa puolue ryhmiä. Puolue ryhmässä tulee olla vähintään neljä jäsentä, joiden tulee edustaa vähintään kahta eri Pohjoismaata. Neuvostossa on myös jäseniä, jotka eivät kuulu pohjoismaiseen puolue ryhmään. Puheenjohtajisto päättää puolue ryhmien rekisteröintiä koskevista säännöistä.

Pohjoismaiden neuvostossa on viisi puolue ryhmää:

- Sosiaalidemokraattinen ryhmä
- Keskiryhmä
- Konservatiivinen ryhmä
- Pohjoismaiden vihreä vasemmisto
- Vapaa Pohjola

Pohjoismainen hyöty on keskeinen periaate pohjoismaisessa yhteistyössä, jonka lähtökohtana on:

- yhteisillä ratkaisuilla saatu huomattava myönteinen vaikutus verrattuna saman hankkeen toteuttamiseen kansallisesti, ”yhdessä olemme vahvempia kuin kukin erikseen”
- pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden näkyvöittäminen ja vahvistaminen
- pohjoismaisen osaamisen ja kilpailukyvyyn parantaminen
- Pohjoismaiden kansainvälisten vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN